

CEZ ROMÂNIA

Universitatea de Arhitectură
și Urbanism „Ion Mincu”

EDITURA UNIVERSITARĂ ION MINCU

CULE ÎN LUMINĂ

CULE ÎN LUMINĂ
Proiect coordonat de:
CEZ România
Universitatea de Arhitectură și Urbanism ”Ion Mincu”

ISBN 978-606-638-214-4

Coordonator publicație: Oana Diaconescu
Editori: Daniel Nicolae Armenciu, Oana Diaconescu

Grafică: Roșescu Bianca Valentina, Ignătescu Oana-Camelia, Domnica Răzvan Constantin, Frunză Alexandra Daria, Șerban Diana-Nicole, Belu Melania-Andreea, Bucioc Elisabeta, Guguloi Silvia Marina. Ionescu Adela Mădălina, Baci Alexandra Elena, Zarnescu Andreea-Elena, Mihalcea Iuliana, Antohe Irina, Manea Andreea, Popescu Teodora, Sas Ciprian-Rares, Anghel Olimpia Elena, Hirtiescu Cosmin Pantelimon, Nica Andreea Madalina, Ungureanu Ana Bianca, Carbunaru Iulia Florina, Radu Ioana Alexandra, Sava Andreea Miruna, Virvorea Andrei Stefan, Dunel Alexandra, Diana, Stan Alexandra Diana, Candidatu Mara Maria Conduc. Dragomir Bianca-Maria, Dumitru Catalina, Rusu Tudor Radu

Grafică copertă: Belu Melania-Andreea, Bucioc Elisabeta, Guguloi Silvia Marina, Ionescu Adela Mădălina

© 2020 Editura Universitară „Ion Mincu”, București

© Frunză Alexandra Daria

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE / Ondrej Safar, CEO CEZ ROMÂNIA	6
Cule în România / Institutul Național al Patrimoniului	8
Cule în lumină - În vizită la culele oltenești / Lect. dr. arh. Vlad Eftenie	12
DEMERSUL UNUI PROIECT	47
Jurnalul unui proiect de arhitectură / Conf. dr. arh. Oana Diaconescu	48
EXPOZIȚIA CULE ÎN LUMINĂ - ExpoCule	59
Cula Cioabă-Chintescu - Sat Șiacu, Comuna Silvilești, Gorj	60
Casa Culă I. C. Davani - Sat Larga, Comuna Samarinești, Gorj	92
Casa Culă Eftichia Nicolaescu - Sat Runcurel, Comuna Mătășari, Gorj	114

CONCURSUL DE ARHITECTURĂ CULE ÎN LUMINĂ: IdeeaCule	147
Jurizarea	148
Cula Cioabă-Chintescu - Sat Șiacu, Comuna Slivilești, Gorj	155
Premiul I - Belu Melania-Andreea, Bucioc Elisabeta, Guguloi Silvia M., Ionescu Adela Mădălina	156
Mențiune - Cărbunaru Iulia F., Radu Ioana-Alexandra, Sava Miruna A., Vîrvorea Andrei Ștefan	194
Mențiune - Baci Alexandra-Elena, Dafina Nicoleta M., Mihalcea Iuliana, Zărnescu Andreea-Elena	226
Casa Culă I.C. Davani - Sat Larga, Comuna Samarinești, Gorj	245
Premiul I - Ignătescu Oana, Dragomir Radu, Roșescu Bianca, Badea Ioana	246
Mențiune - Conduc Maria, Dragomir Bianca, Dumitru Cătălina, Rusu Tudor	274
Mențiune - Antohe Irina, Manea Andreea, Popescu Teodora, Sas Ciprian	298
Casa Culă Eftichia Nicolaescu - Sat Runcurel, Comuna Mătășari, Gorj	325
Premiul I - Anghel Olimpia E., Hîrtiescu Cosmin P., Nica Mădălina Andreea, Ungureanu Ana Bianca	326
Mențiune - Aldea Alexandru, Candidatu Mara, Dunel Alexandra Diana, Stan Alexandra Diana	356
Mențiune - Frunză Daria, Șerban Nicole, Domnica Răzvan	390

Grupul CEZ în România a fost întotdeauna o parte a comunității și a îmbrățișat cauze care sunt la fel de importante ca și activitatea desfășurată de zi cu zi, aceea de a aduce lumină în casele din Oltenia și nu numai. De această dată, am îmbrățișat inclusiv misiunea de a pune Culele în Lumină. Știm că au fost odată ca niciodată peste 50 de cule ce străjuiau falnice actuala Oltenie. De pe vremea basmelor și până în ziua de azi, au mai rămas doar 27 din culele de odinioară, moștenire a unor vremuri glorioase.

Noi am pornit la drum cu obiectivul de a pune în lumină valoarea și semnificația culturală a acestor construcții. Ne-am dorit să aflăm împreună cum trăiau, cum luptau, cum petreceau timpul liber românii care le-au ridicat sau au locuit în ele de-a lungul timpului.

În incursiunea istorică, ne-am bazat pe susținerea necondiționată a autorităților locale și a partenerilor noștri: Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” din București și a Institutului Național al Patrimoniului.

Scopul nostru a fost să promovăm aceste valori arhitecturale, istoria lor, să le facem cunoscute publicului larg și să dovedim încă o dată că ne implicăm activ în comunitatea locală. Ne-ar bucura să vedem că românii introduc în traseul lor turistic și o vizită la acestea, de aceea vom sprijini inclusiv semnalizarea unora prin indicatoare turistice.

Inițial, am început în luna decembrie a anului 2018 #acasă, alături de colegii noștri, unde am adunat împreună idei de bucate care au fost în familiile boierești de secole, care s-au moștenit din generație în generație. Fresca culinară a stilului s-a concretizat într-o delicioasă carte de Bucate Boierești la Cule Oltenesti. În luna martie a anului 2019, am organizat și două degustări festive ale rețetelor câștigătoare la sediile noastre din Craiova și Pitești, unde au participat aproximativ 300 de colegi.

Apoi, pe măsură ce am descoperit informații despre fiecare dintre cele 27 de Cule cu sprijinul INP (Institutul Național al Patrimoniului), le-am împărtășit cu publicul larg pe site-ul www.culeinlumina.ro și pe toate

conturile noastre de Social Media. Website-ul dedicat a fost construit ca o călătorie prin istorie, arhitectură, artă și actualitate. Prezentăm povestea fiecărei cule, avem o hartă interactivă cu localizarea lor și cu stadiul în care se găsesc în momentul de față. Pentru că am vrut să implicăm și comunitatea în acțiunile noastre, a urmat o etapa de votare a culelor, în care, cu ajutorul autorităților locale și al rețelelor sociale, i-am îndemnat pe români să contribuie la realizarea TOP 10 Cule, stabilit în urma voturilor publicului larg de pe site.

Apoi, partenerul nostru Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” a selectat din TOP 10 Cule 3 clădiri finaliste ținând cont de criterii precum relevanța edificiului pentru programul de arhitectură de tip culă și fezabilitatea unei propuneri de intervenție asupra clădirii, stabilită pe baza evaluării stării de conservare și a utilizării actuale.

Astfel, această carte vă prezintă în amănunt idei de proiecte de conservare-restaurare pentru Casa Culă Eftimie Nicolaescu, Cula I.C. Davani și Cula Cioabă Chintescu, realizate de

către studenții de la Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”.

Tot acești studenți pasionați au lucrat la machetele 3D și planșele informative ale celor trei cule care au făcut obiectul celor două ExpoCule, expozițiile organizate în Târgu Jiu și Craiova în septembrie 2020, care s-au bucurat de atenția a numeroși vizitatori. Revenind la ideile de proiecte, acestea au fost realizate în urma unei vizite de studiu pe teren la cele 3 cule finaliste a studenților din anul IV și a profesorilor: au realizat măsurători, au făcut cercetări la fața locului și au notat informații necesare pentru ideile de proiecte pe care le-au prezentat în cadrul Concursului Idea Cule din octombrie 2020. Proiectele câștigătoare fac obiectul acestei cărți pe care vă invit să o răsfoiți virtual și să călătoriți în vremurile de odinioară și, de ce nu, chiar să vizitați culele în următorul weekend.

Sperăm că veți îmbrățișa inițiativa Cule în Lumină și că veți fi o parte a ei, citind această carte sau efectiv integrându-le în traseul dumneavoastră turistic, poate chiar pe toate cele 27.

Ondrej Safar, CEO CEZ ROMÂNIA

CUVÂNT- ÎNAINTE

CULE ÎN ROMÂNIA

Institutul Național al Patrimoniului

Cula, parte a unui program de arhitectură din spațiul cultural est-european, astăzi dispărut, este un tip de construcție răspândit în Peninsula Balcanică, cu precădere în Serbia, Albania și Bulgaria. La nord de Dunăre, în România, acesta este prezent în Oltenia, respectiv în vestul Munteniei. Termenul derivă din cuvântul turcesc “kula”, care înseamnă turn. În arhitectura românească, definește un anumit tip de locuință fortificată, cu volumetrie simplă și compactă,

cu plan pătrat sau dreptunghiular, având două sau trei niveluri, cu rol de apărare și de veghe, dar și de locuire. Culele au apărut în perioada de sfârșit a secolului al XVII-lea și de început a secolului al XVIII-lea, din nevoia de apărare a micii boierimi din mediul rural, pe fondul unei stări de nesiguranță cauzată de presiunea pașalelor de la sud de Dunăre, în contextul dominației otomane și a slăbirii autorității de stat. Intervalul în care au fost ridicate

culele corespunde, în linii mari, cu cele 40 de domnii fanariote din Țara Românească. Amplasate izolat, în afara localităților, în puncte strategice, cu mare vizibilitate, mai ales în zonele de deal, culele formau inițial lanțuri de pază și de semnalizare a pericolelor. Aria de răspândire se întindea și asupra zonelor de câmpie, până aproape de București, însă culele din regiunea de șes, mai puțin numeroase, au dispărut foarte devreme. Culele sunt construcții cu pereți groși

din piatră sau cărămidă, cu ferestre mici și metereze (guri de tragere), cu ușă de acces la nivelul parterului puternic întărită și cu numeroase ascunzători. Intrarea în culă se face printr-o ușă din bârne de stejar, cu încuietori ingenioase și adesea flancată de metereze prin care se putea trage cu pușca, în cazul unui atac. Pe interior ușa se putea bloca cu un drug de lemn orizontal așezat într-un locaș practicat în grosimea zidului. Locuirea se realiza la etajele superioare, parterul fiind folosit pentru

depozitarea proviziilor. Întotdeauna scara de acces la nivelurile superioare este bine protejată, fiind amplasată în interiorul culei. Elementul arhitectural specific culelor oltenești și care le particularizează în raport cu celelalte cule din Balcani este foișorul cu arcade și coloane, aflat la etajul superior, loc de belvedere și bună petrecere a timpului. În timp, meterezele culelor s-au transformat în ferestre, rolul defensiv s-a diminuat în favoarea celui de locuit. În a doua jumătate a secolu-

lui al XIX-lea, unele cule au suferit mari transformări, fiind înglobate în conace boierești, adaptate unor nevoi moderne de confort. Scoase din uz, multe dintre cule au dispărut în prima parte a secolului XX. În prezent se mai păstrează cule în județele: Gorj, Mehedinți, Vâlcea, Dolj, Olt, Argeș și Teleorman. O parte dintre acestea fiind în uz, în circuit public sau privat, se află într-o stare bună de conservare. Din păcate, unele sunt abandonate, fiind în precolaps sau colaps.

©Vlad Eftenie - Cula Greceanu

©Vlad Eftenie - Cula Greceanu

Vizită de studiu / Martie 2020

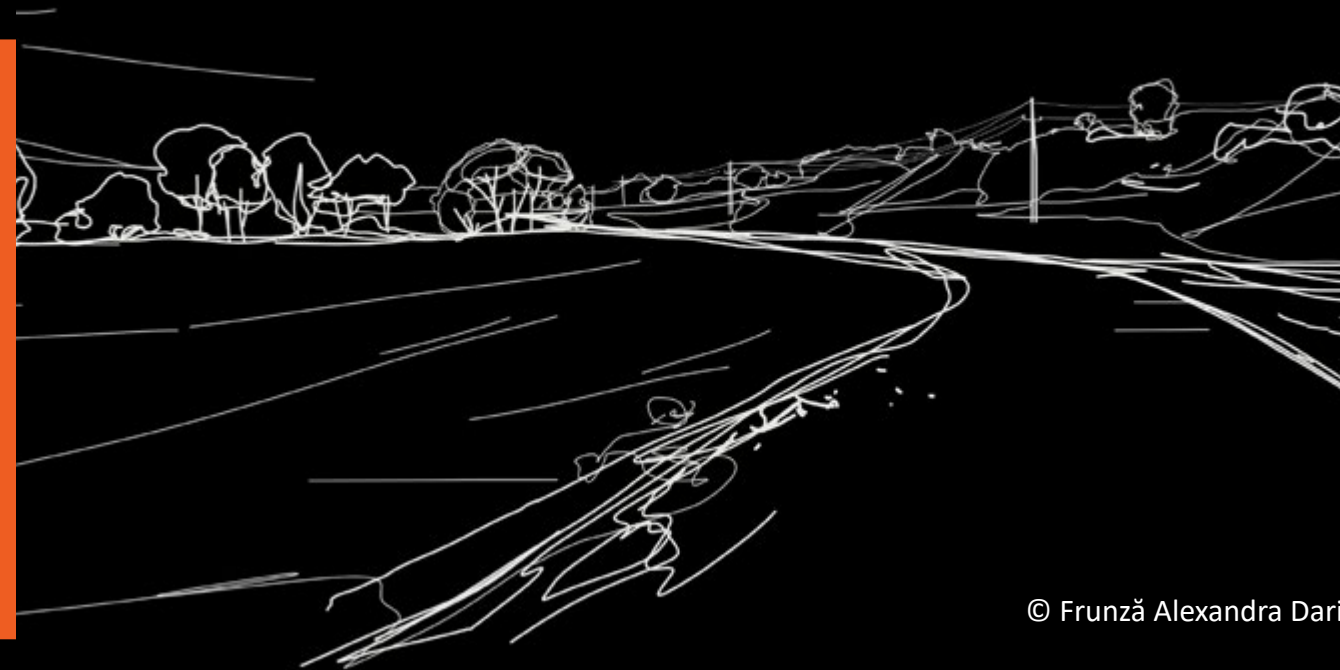
Satele Șiacu, Larga și Runcurel / județul Gorj

DEMERSUL UNUI PROIECT

JURNALUL UNUI PROIECT DE ARHITECTURĂ

Conf. dr. arh. Oana Diaconescu

© Frunză Alexandra Daria

Un grup de studenți talentați și entuziaști, alături de profesorii lor, încercau să definească arhitectura. Cele mai multe dintre sintagme se proiectau dintr-o consemnare trecută a unor citate bine alese de alți dascăli care la rândul lor erau preocupați de această problemă.

Experiența arhitecturii trăite este un amalgam de idei și emoții, întemeiate pe asemenea noțiuni exemplare despre: cum?, ce?, de ce?, pentru cine? și lista continuă neîncetat pen-

tru studentul eminent. O astfel de senzație, generată de expresia arhitecturală a culei, a devenit prin caracterul său specific un loc demn de a căuta adevărata definiție a arhitecturii.

Din luna februarie a anului 2020, Larga, Șiacu și Runcurel devin punctele inițiale ale acestei călătorii care avea să aparțină deopotrivă naturii, comunității, tradiției și proiectului contemporan.

Deși monumentele se arătau nouă,

celor atotcunoscători, în straiile lor roase, mucegăite, căzute, fisurate sau incomplete, poezia unor clădiri a căror vechime depășește cu mult perioada Primei Uniri, țintuite de legătura impenetrabilă cu ținuturile gorjene, cu tot ce reprezintă originalitatea constructivă a unui neam care luptă pentru salvarea obiceiurilor, nu puteam să nu remarcăm că spațiul devenise anacronic. Preotul satului Larga, moștenitorii familiei Săvoiu, ulițele satelor, drumu-

rile lipsite de măreția accesului către „culă”, datinile, dar și culorile calde ale localităților răsfirate, au fost indiciile acestor „orașe invizibile” pe care urma să le descoperim. Probabil că alegoria lui Italo Calvino ar fi prins și aici rădăcini, prin investigația consistentă a studenților, comparabilă cu jocul memoriei, prezentat de Marco Polo marelui Han.

Relația dintre semnificat și semnificat pornește de la descoperirea unor realități caracterizate ca apa-

najul unor „dezordini” naturale, al unor reguli pe care ochiul avid de cunoaștere al privitorului urban nu le sesizează instantaneu. Fără o apreciere anterioară a specificului, locul pare știrbit de semnificat. Cuvântul care aparent definește arhitectura este abandonul. Ulterior aflăm că dincolo de „vizibil” este o înșiruire de relații care ține de comunitate, ambient, natură și care nuanțează o serie de concepte și valori simbolice, bine integrate

unei lecturi spațiale. Este o poveste a alterității – cula devine un prag al dialogului dintre trecutul nobil, salvator și starea sa de ruină. Analiza acestei situații insolite a făcut ca prin proiectul „Cule în lumină” să putem contura o modalitate de oglindire a celor două evocări, rupte de intervalul temporal al transformării lor. Imaginea degradată a culelor face ca aceste clădiri unicate să își piardă identitatea devenind o simplă amintire a unei etape istorice. Lipsa carac-

terului de apărare, utilizarea lemnului în locul structurii de zidărie fac ca I.C. Săvoiu sau Eftichia Nicolaescu să constituie un mimetism al „spiritului” locuinței fortificate, și care, deși ultimele de acest tip din țară, riscă să fie pierdute pentru totdeauna, cum este cazul celei din urmă, amenințate de însăși strămutarea satului Runcurel. Recrearea identității devine scopul căutării definiției noastre, de data aceasta cu un fundament narativ, prin concentrarea de emoții, senzații, interpretări prin desenul liber, al culorilor, mirosurilor, zgomotelor și al tuturor aspectelor ce țin de o cunoaștere intrinsecă a naturii locului. Numai printr-o astfel de abordare sensibilă, ne apropiem de caracterul real al monumentului, știrbit de această legătură cu istoria. Este o formulare incipientă a discursului muzeografic, care va prezenta vizitorului o secvență sau mai multe, rezultate în urma unei succesiuni stratigrafice, considerată reprezentativă pentru a transmite acele semne mnemonice din materie, pierdute și regăsite ulterior.

Ca și în procesul semiotic al lui Calvino, fiecare culă a fost descompusă printr-o serie de analize ce vizau de la relația cu contextul la cea a elementelor constructive și în detaliu la fiecare tip de degradare aferentă unui anumit material, ca ulterior toate aceste concluzii să se recompună, oferind atât o perspectivă nouă asu-

pra condiției și stării actuale a clădirii, cât și o hartă conceptuală care a stat la baza intervenției de restaurare. Acest demers laborios, desfășurat de-a lungul a opt luni, a determinat o lectură profundă a unei astfel de locuințe tradiționale, prin care s-a remarcat un sens mult mai amplu, bazat pe ordine și armonie arhitecturală.

Prin abordările propuse s-a refuzat decontextualizarea sau realizarea unor „spații muzeale fără loc”, conținând istoria cu formele narrative transferate exclusiv obiectului de arhitectură.

În orice moment al operației muzeografice s-au propus soluții reversibile, datorate necesității de a readuce clădirea la condiția sa anterioară intervenției, de a recunoaște lucrările realizate asupra monumentului, respectiv posibilitatea unor viitoare modificări, disociind imaginile anterioare restaurării culei, de cele ale inserțiilor. Această din urmă măsură primează în fața aspectului muzeal, accentuând exclusiv valoarea și autenticitatea monumentului. Astfel, funcțiunile legate de expunere s-au adecvat contextului istoric. Întreaga distribuție a spațiilor, alegerea expozitelor a urmărit relația cu obiectele tradiționale ale zonei și importanța lor științifică. Totodată, necesitatea utilizării sistemelor reversibile apare din configurarea originală a locuinței cu elemente fortificate, ca

reconstituire a unui întreg, a unui ansamblu unitar, printr-o sumă de obiecte eterogene îmbinate între ele cu ajutorul unor piese detașabile, având capacitatea de a se recom-pune oricând, prin diverse procedee. Proiectele propuse analizează proprietățile materialelor de construcție și modul în care acestea se pot recunoaște pe monument. Studiul va detalia o serie de fișe, sub forma unor tabele, în care, pentru fiecare unitate stratigrafică în parte, s-au descris: fenomenele, mecanismele (care îl produc), cauzele, materialele, efectele, uneori adăugându-se, ca în cazul deteriorării fizice, factorii care influențează (procesul).

Într-o lume a tectonicului, lejeritatea intervenției, a materialelor și penetrabilitatea vizuală devin factori esențiali în lectura spațiului, asemeni ritmului naturii înconjurătoare a satului gorjean.

Astăzi diverși specialiști luptă împotri-va limitării istoriei la funcțiunile sale complementare de *ars memoriae* și *ars combinatoria*. Pentru vizitatorul contemporan, detaliul materiei este cel care invocă mărturia trecutului. A produce temporalitate înseamnă a da arhitecturii o valență narativă, o motivație. Conform istoriografiei clasice, valoarea de vechime a monumentului este asociată însăși istoriei sale. Un organism care narează, independent de alte surse de comunicare, poate fi considerat viu, fiind

recunoscut ca atare, și încadrat de societate unei memorii colective.

În timp ce pentru obiectul găzduit de muzeu se realizează o serie întreagă de intervenții, care să explicitize modul în care acesta a fost găsit, semnificația sa în ansamblul monumentului, sau reconstituirea cât mai fidelă a contextului căruia i-a aparținut, pentru clădirea din sit rar se iau măsuri concrete.

Începând cu anii '50, grație arhitectului Franco Minissi (Principii de intervenție în situri arheologice, Minissi 1988, pp. 34-35) avem câteva exemple prin care obiectul de arhitectură este muzealizat în situ, în urma unor operații de mentenanță și de protecție. Acestea ar fi primele metode de intervenție asupra monumentului, prin care se poate stabili încărcătura componentei muzeografice, evidențiată ulterior proceselor de intervenție. Într-una dintre cărțile sale, acesta amintește, prin modelul lui Carlo Scarpa, raportul strâns dintre procesul de restaurare și cel muzeografic:

„1) Preexistențele (...) inamovibile trebuie conservate în situ și vor fi considerate la același nivel științific și cultural precum cele mobile: se va predispune deci, pentru acestea, o serie de operații și de intervenții apte să satisfacă toate exigențele de conservare activă, în același fel în care muzeul satisface pentru operele care

urmează să fie transferate; este vorba în substanță, așa cum s-a afirmat deja, să se substituie muzeului înțeles ca loc, muzeul concept: în care nu ruina merge către muzeu, ci invers”.

„2) Restaurările protecționiste ale rămășițelor (...) inamovibile, în toate acele cazuri în care rezultă din punct de vedere științific corect și admisibil, vor încerca să sugereze, dacă nu chiar să integreze parțial imaginea originală, pornind de la preexistențele irecognoscibile.”

„3) Lucrările de protecție (...) vor contribui în cea mai mare măsură, la reevocarea către vizitatori a imaginii și a semnificației preexistenței, evitând soluțiile formale sau arbitrare, fanteziste sau defetiste (exemplul învelitorilor din materiale sărace, care ajung în timp, elemente definitive). [...] În ceea ce privește invenția arhitectonică, rezultatul trebuie să fie clar corelat cu caracteristicile formale ale preexistenței, fără a se neglija incidența intervenției sub raport ambiental, creând și consolidând în timp complexul arheologic și contextul în care acesta este inserat”.

„4) Proiectarea intervențiilor de protejare a ansamblurilor (...) va fi strict corelată cu proiectarea operațiilor de restaurare, având în vedere că aceasta reprezintă o primă fază, în supraviețuirea fizică a acestora.”

„5) Corelării strânse dintre restaurare și protecție îi urmează o serie de intervenții relative, ce țin de câmpul de activitate al arhitectului, un arhitect care, pregătit în acest domeniu, va fi capabil, cu acea umilință care în astfel de cazuri este sinonimă cunoașterii critice, să utilizeze creativitatea sa pentru a exalta, prin intervenția sa, importanța ruinelor.”

O astfel de asociere biunivocă face ca, prin proiect, orice operație asupra monumentului să conducă la interpretarea și apropierea sa ca spațiu expozitiv.

Aducând în discuție analizele lui Hegel, istoria culelor se poate muta de la nivelul sensului și interpretării la cel al semnelor, chiar dacă recunoașterea acestor unități și a limitelor lor este rezultatul analizei diferențiate. Situl nu este studiat doar pe baza principiilor epocii căreia îi aparține, ca epistemă generalizatoare, ci ca sumă a diferitelor praguri și relații remanente în materie și evidențiate prin observare și analiză.

Astfel se conturează jurnalul unui proiect de arhitectură prin care definind acest complex domeniu, nu putem neglija efectul semiotic marcant al expresiei culei gorjene devenită o articulație între spațiile revenirii și cele ale devenirii.

Vizită pe sit, martie 2020, Sat Larga

Vizită pe sit, relevu casa culă I.C. Davani, martie 2020, Sat Larga

Vizită pe sit, releveu Cula Cioabă-Chintescu, martie 2020, Sat Șiacu

Vizită pe sit, releveu Cula Cioabă-Chintescu, martie 2020, Sat Șiacu

Vizită pe sit, comuna Mătășari, martie 2020

Vizită pe sit, martie 2020, Sat Larga

Vizită pe sit, releveu casa culă Eftichia Nicolaescu, martie 2020, Sat Runcurel

Vizită pe sit, releveu casa culă Eftichia Nicolaescu, martie 2020, Sat Runcurel

Vizită pe sit, casa culă I.C. Davani, martie 2020, Sat Larga

Vizită pe sit, releveu casa culă I.C. Davani, martie 2020, Sat Larga

CONCURSUL DE ARHITECTURĂ CULE ÎN LUMINĂ: IdeaCule

JURIZAREA

Membrii juriului:

Director de operațiuni CEZ România, Doina Vornicu
Rector UAUIM, Prof. dr. arh. Marian Moiceanu - Președinte juriu
Vicepreședintele CJ Gorj, Gheorghe Nichifor
Prof. dr. arh. Marius Marcu Lapadat - UAUIM
Prof. dr. arh. Beatrice Joger - UAUIM
Lect. dr. arh. Horia Dinulescu - UAUIM
Arh. Eugen Vaida - Asociația Monumentum

Proiectul Cule în Lumină reprezintă o oportunitate pentru școala noastră de arhitectură, de a valorifica patrimoniul cultural atât prin intervenții de restaurare și de conservare, cât și prin interpretări contemporane de factură muzeografică. Evenimentul dedicat jurizării va marca finalizarea studiului realizat prin participarea cadrelor didactice și ale studenților UAUIM.

Conf. dr. arh. Oana Diaconescu
Decan - Facultatea de Arhitectură de Interior, UAUIM

Jurizare și expoziție proiecte realizate pentru concursul „Cule în Lumină”
UAUIM, București

Machetă ipsos
Casa Culă Eftichia Nicolaescu

Machetă ipsos
Casa Culă I.C. Davani

Machetă ipsos
Cula Cioabă-Chintescu

PROIECTE

Cula Cioabă-Chintescu

Sat Șiacu, Comuna Slivilești, Jud. Gorj

PREMIUL I

Componenta echipei:

Stud. arh. Melania-Andreea Belu

Stud. arh. Elisabeta Bucioc

Stud. arh. Silvia Marina Guguloi

Stud. arh. Adela Mădălina Ionescu

Îndrumători:

Conf. dr. arh. Horia Moldovan

Conf. dr. arh. Oana Diaconescu

Lect. dr. arh. Daniel N. Armenciu

Focuri

Traseul de transmitere al semnalelor:
a. Cula turn Zăvalu, Robaia, cula de veghe din Foișoru, Cula Tanovice-
nilor din Țugliu, Mănăstirea Jitianu din
Braniște, biserica Sfinții Apostoli din
Craiova; b. Mănăstirea Jitianu din
Braniște, Mănăstirea Bucovățul Vechi,
cula Pleșa din Beharca, Cula Poienarilor
din Almăj, Cula Filișenilor din Tatomi
rești, Mănăstirea Gura Motrului; c. Din
Mănăstirea Gura Motrului pleca: 1.
Cula Borăscu, Cula Cioabă-Chintescu
din Slivilești, Cula din Broșteni, Cula
din Lupoia, Cula din Rovinari, Cula
din Poiana, Cula din Tămășești, Cula
din Bălești, Cula din Slobozia, Cula
din Polata, Cula din Curtișoara, Cula
din Sadu 2. Cula din Groșerea, Cula
din Musculești, Cula din Pojogeni
Cula turn Zăvalu, Cula din Negoii, Cula
din Desa, Cula din Cetate, Cula din Salcia,
Cula din Vrata, Cula din Gîrla Mare
Cula Poenaru, Cula Izvoranu-Geblescu
din Brabova, Cula din Vlădaia, Cula
Tudor Vladimirescu.

Istoric

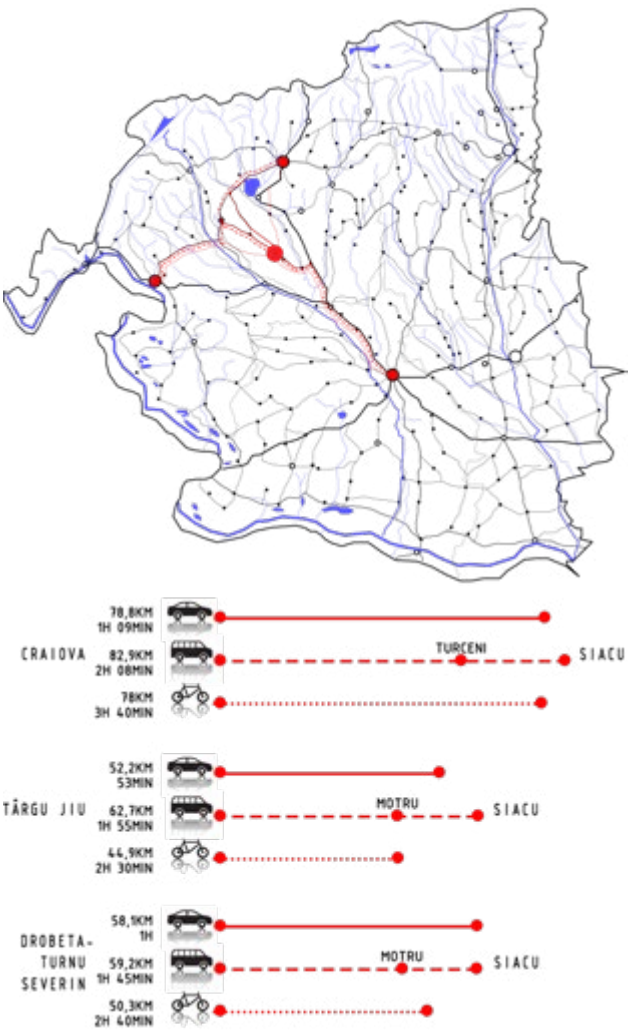
Amplasare: Cula este amplasată pe o înălțime dominantă, pe un tăpșan din satul Țiacu, de unde are deschidere largă pentru supraveghere asupra văilor dinspre Slivilești la vest, Trestioara la nord și Bolboși la est.
Încadrare: Construcția se încadrează în tipul culelor cu rol de veghe, de apărare și locuire temporară, care în general se amplasau pe aceeași parcelă sau în imediata vecinătate a conacelor boieresci (pe sit acesta nu mai există). Cula aparține stilului brâncovenesc, cu arce trilobate, pridvor și colonade.
Descrierea stării fizice actuale: Cula este alcătuită din parter și două etaje, având la ultimul nivel un foișor (cerdac) orientat nord-vest, astfel încât să supravegheze drumul principal. Accesul se face la nivelul parterului (pivniță), ce avea rolul de depozitare a alimentelor și uneltelor agricole.
În anul 1966, în timpul intervențiilor de restaurare ale lui Iancu Atanasescu, au fost eliminate toate adaosurile ulterioare și golurile astupate sau redimensionate prin completarea zidăriei cu cărămidă nouă și mortar de ciment. De asemenea, acoperișul, tencuiala și tâmplăria au fost conservate *in situ* în limita posibilităților.
Materialele și tehnicile utilizate în intervenție au fost cele tradiționale, însă modul de rețesere a zidăriei în zonele lipsă cu zidăria originală este diferit, fapt ce a cauzat crăpături în decursul timpului. Alegerea unui material contemporan, mortarul de ciment, pentru

tencuirea golurilor rezidite s-a dovedit inadecvată, deoarece utilizarea lui locală a creat suprafețe cu aderențe diferite pentru stratul de vopsitorie, care în timp s-a degradat, lăsând mortarul de ciment aparent. Astăzi, cula prezintă lipsuri, biodeteriorări la nivelul paramentului și al elementelor structurale. Fiind un program de arhitectură de apărare, aceasta cuprinde diferite elemente defensive precum meterezele, ferestre trapezoidale, de mici dimensiuni, fără toc, situate perimetral la toate caturile superioare, ce făceau posibilă tragerea cu arme de foc la mari distanțe. Ferestrele de la nivelul beciului nu sunt metereze, ci doar ferestre de aerisire, diferența fiind că meterezele sunt tencuite și în profunzime. Majoritatea tâmplăriilor din situ sunt biodeteriorate și parțial distruse, altele chiar lipsă. Sistemul de închidere era specific acestui tip de arhitectură: ușa din bârne de stejar masiv și noduros, pironită, într-un singur canat, se încuia printr-un drug de lemn ce aluneca într-o adâncitură în zid, și se deschidea cu ajutorul unei chei „îngenunchiate”. Tencuiala inițială a fost realizată din mortar de var și nisip, iar la nivelul paramentului, la etajele superioare, ca elemente de ornament există încadrame la nivelul fiecărui cat și ocnite sub colonada foișorului. Parterul este simplu, lipsit de orice fel de decorație, caracteristic arhitecturii de apărare. Tencuiala se află într-o stare avansată de deteriorare – prezintă fisuri, crăpături, exfolieri, biodegradări, tencuieli necorespunzătoare adăugate ulterior.

Accesibilitate

Satul Slivilești s-a dezvoltat liniar, de-a lungul drumului principal, actualul DJ673, care îl leagă de Motru și de Turceni. Accesibilitatea este relativ redusă și se poate face doar cu mijlocul de transport propriu sau în comun. Nu există o legătură directă cu orașele importante (Craiova, Târgu Jiu și Drobeta-Turnu Severin) prin mijloace de transport în comun. Transportul ecologic se poate realiza însă cu dificultate întrucât nu există o infrastructură specială, biciclistul circulând pe carosabil. Cula poate fi accesată prin oricare mijloc menționat mai sus, existând un drum secundar, slab semnalizat, care o leagă de sat.

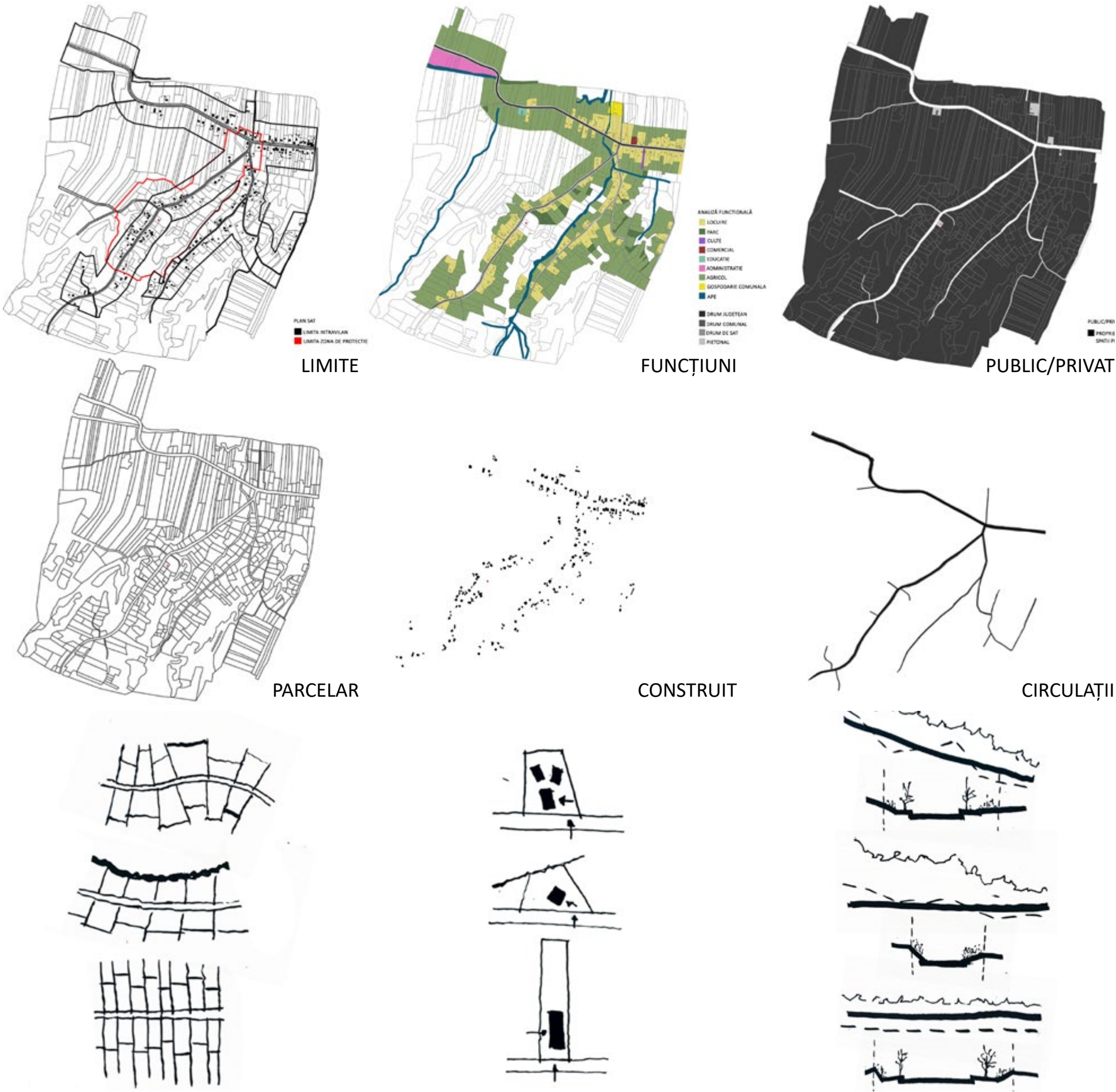
Urbanism

Limitele administrative ale satului Șiacu se suprapun peste limitele parcelelor învecinate drumurilor principale și evidențiază dezvoltarea tentaculară a sistemului stradal. Limita zonei de protecție este aleasă astfel încât să impună în interiorul său reglementări arhitectural-urbanistice pentru construcțiile ulterioare din vecinătatea culei. În acest mod se va putea asigura o percepție corespunzătoare asupra parcursului și o lectură corectă a monumentului. Din punct de vedere al distribuției funcțiunilor în cadrul satului se remarcă concentrarea activităților cu caracter public în lungul străzii principale, însă monumentul este izolat într-o zonă destinată preponderent locuirii și agriculturii. Perimetral zonei rezidențiale, terenul liber cuprinde diferite dezvoltări naturale, precum pădure, vale și râu.

În consecința distribuției funcționale, raportul public/ privat este în favoarea spațiului privat. În contradicție cu amploarea percepției vizuale a pietonului asupra ansamblului atât natural, cât și construit, se constată existența unui spațiu public restrâns, ce limitează libera mișcare. Spațiul public efectiv devine o stradă, de cele mai multe ori fără trotuar, cu caracter alveolar, pe parcursul căreia se dezvoltă diferite „buzunare” ce potențează activități de socializare (fântâni, băncile din fața porților, troițe, magazin de alimentare publică, bar, stație de microbuz). Parcelarul prezintă toate tipurile de

parcele, de la cele înguste și lungi, la cele ample la stradă. Acestea se orientează după traseul străzilor și completează economicos relieful. Terenul exterior gospodăriilor cuprinde păduri și nu are o delimitare clară. Majoritatea clădirilor sunt alipite la una dintre laturile parcelei și formează un front discontinuu la strada principală. În zonele deluroase, parcelele sunt mult mai late pe aliniament decât cele de pe strada principală. Casele sunt dispuse răsfirat și formează un front discontinuu.

Parcelele din zona de vale se întind de la râu până la baza dealului. Aceste parcele au cea mai mare deschidere la stradă. Construcțiile nu au o regulă comună de amplasare pe toată suprafața satului, ele conturând în plan trei brațe tentaculare. Există zone construite mai concentrat, precum strada principală, centrul satului, intersecția de drumuri, sau chiar unele străzi adiacente. Amplasarea clădirilor subliniază relieful și geometria curbelor de nivel pe care sunt amplasate. Clădirile au formă alungită și acces din lateral, fiind amplasate în vecinătatea străzii. În cadrul parcelelor, suprafața construită este în general mai mare decât cea liberă. Sistemul viar este tentacular, ramificându-se de la intersecție spre sud, înspre zona de deal. Cu toate că strada principală este cea mai circulată și cea mai importantă din cadrul satului, aceasta nu este semnificativ mai lungă decât celelalte, ceea ce favorizează parcurgerea rapidă a satului.

Trasee turistice

TRASEUL VALEA MOTRULUI	TRASEUL OLTENIA MICĂ	TRASEUL OLTENIA MARE
<ul style="list-style-type: none"> LACUL TISMANA MĂNĂSTIREA TISMANA CULA DAVANI CULA CIOABA CHINTESCU CULA EFTICHIA BISERICA SF NICOLAE REZERVATIA BOTANICA CIOCLOVINA PARC NATURAL	<ul style="list-style-type: none"> PARC DEFILEUL JIULUI TÂRGU JIU TRASEUL VALEA MOTRULUI CULA CIOABA CHINTESCU ANSAMBLUL CURȚII COTOFENILOR CRAIOVA TRASEUL VALEA OLTULUI	<ul style="list-style-type: none"> CULA CIOABĂ CHINTESCU BISERICA DE LEMN PORTILE DE FIER DEFILEUL DUNARII MĂNĂSTIREA MAGLAVIT VALEA OLTULUI MUZEUL ROMANATILOR
RECOMANDAT O ZI DISTANȚĂ: 150KM DURATĂ: 4H	RECOMANDAT 2-3 ZILE DISTANȚĂ: 350KM DURATĂ: 10H	RECOMANDAT O SĂPTĂMÂNĂ DISTANȚĂ: 700KM DURATĂ: 16H

Cultural

Țesutul

Covorul oltenesc este considerat unul dintre cele mai valoroase tipuri de scoarță romanească. Coloritul cuprinde albastrul ultramarin, verdele pastelat, roșul-vișiniu care reprezintă fondul și determină cromatica detaliilor.

Olăritul

Confecționarea ceramicii oltenești se face manual, printr-o tehnică moștenită de-a lungul timpului și transmisă din generație în generație.

Sculptura

Tehnicile folosite în prelucrarea și ornamentarea lemnului sunt incizia, crestarea, cioplirea și sculptura. Elementele arhitecturale pe care sculptura populară le decorează sunt stâlpii prispelor și foișoarelor, ușile caselor, undrelele ce maschează încheietura bârnelor la colțurile construcțiilor și ancadramentele ferestrelor.

HORA

HORA

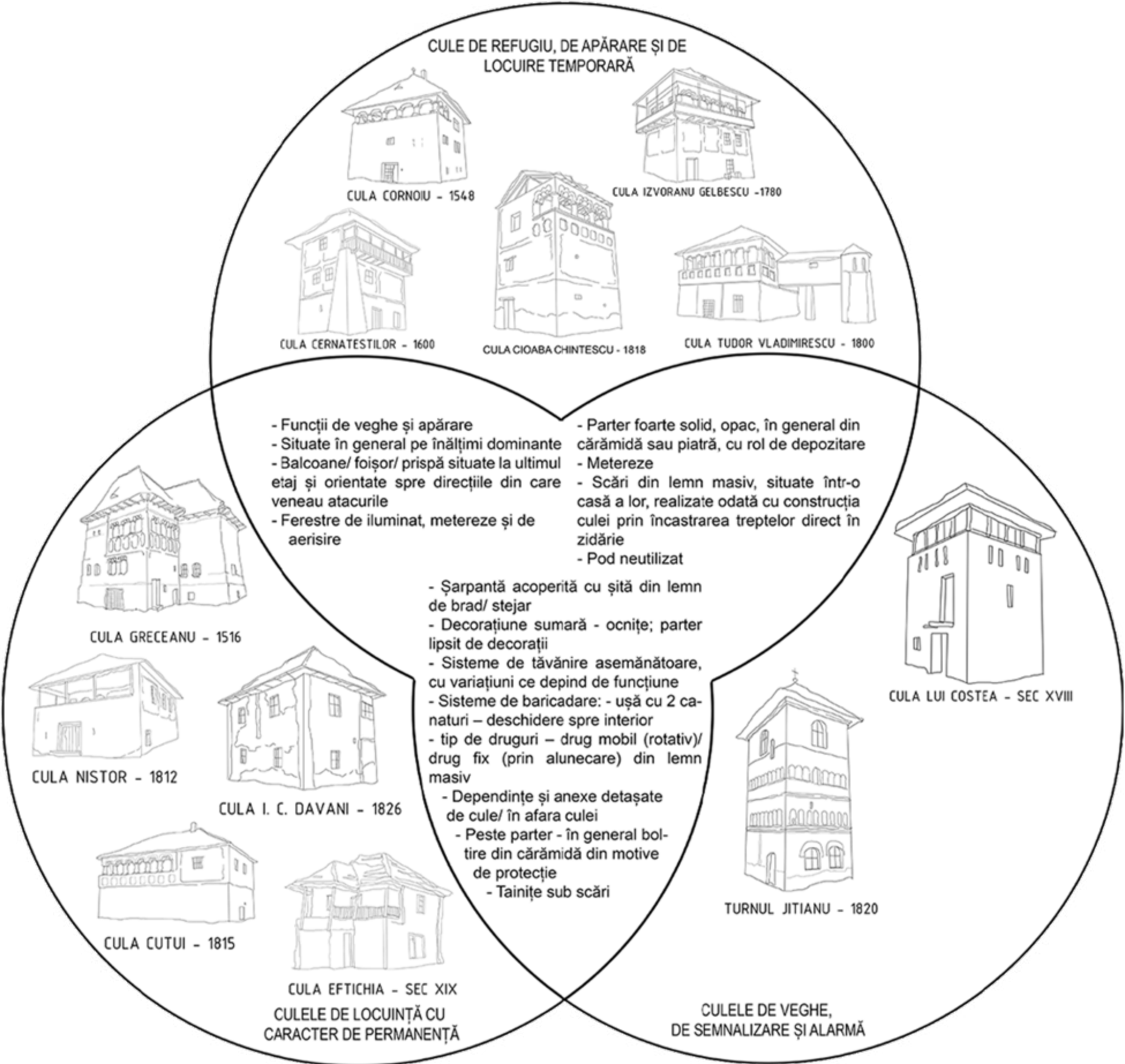
MĂRȚIȘOR

FLORII

SÂNZIENE

Influențe climatice

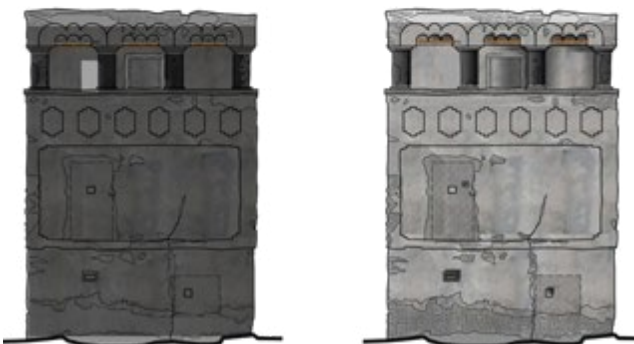
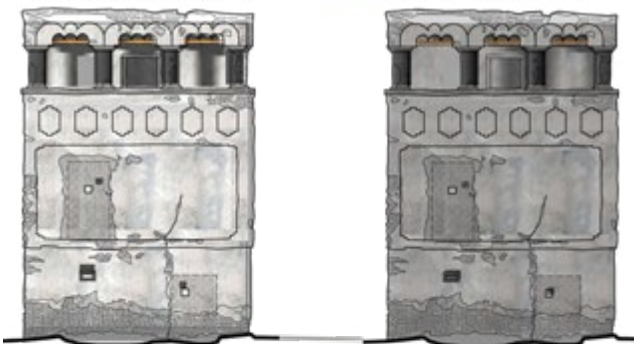
- TIPURI DE VÂNT

  - CRIVĂT
  - AUSTRU
  - FHEON

CANTITATE DE PRECIPITAȚII

  - ÎNTRU 701-800 MM
  - ÎNTRU 601-700 MM
  - ÎNTRU 501-600 MM
  - ÎNTRU 401-500 MM
- VARIATII DE TEMPERATURĂ

  - ÎNTRU -10°C SI 5°C
  - ÎNTRU -5°C SI 10°C
  - ÎNTRU -5°C SI 15°C
  - ÎNTRU -2°C SI 16°C
  - ÎNTRU 0°C SI 22°C
  - ÎNTRU -2°C SI 20°C

FAȚADA NORD - UMBRIRE

Climă

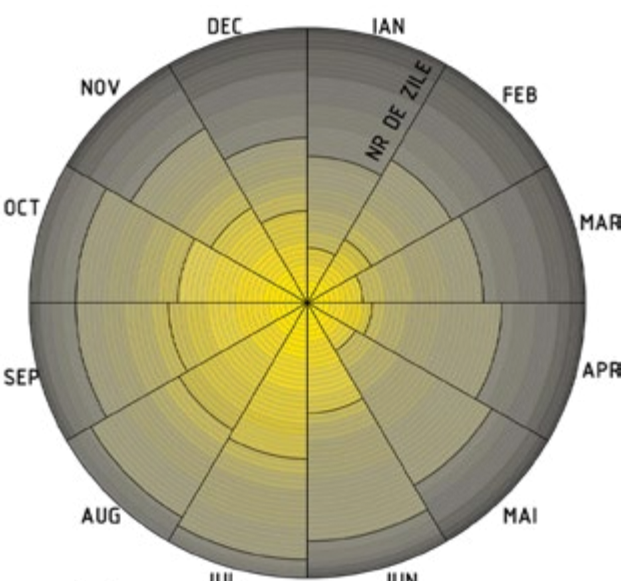
Clima Olteniei este temperat continentală de tranziție, specifică pentru Europa centrală, cu patru anotimpuri distincte. Diferențele locale climatice se datorează mai mult altitudinii și latitudinii, respectiv mai puțin influențelor oceanice din vest, celor mediteraneene din sud-vest și celor continentale din est.

Nebulozitatea - În decursul zilelor de iarnă, cula lasă o umbră lungă pe teren. Vara, umbrele create descriu un traseu lung, la amiază sunt aproape perpendiculare pe teren.

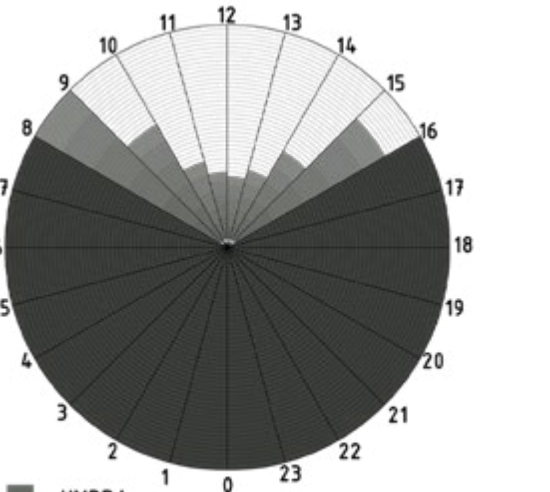
Temperatura - Pe timpul iernii, temperaturile nu scad sub 5 grade, iar punctul culminant al fenomenului de răcire este atins în luna ianuarie, crescând gradual începând din martie. Din aprilie se remarcă o încălzire ușoară ce culminează în luna august, iar din septembrie începe răcirea vremii.

Precipitații - Cantitatea de precipitații în sezonul rece este relativ constantă, iar din martie se observă o scădere a acestora. În timpul primăverii ploile se mențin, însă vara se instalează perioada caniculară.

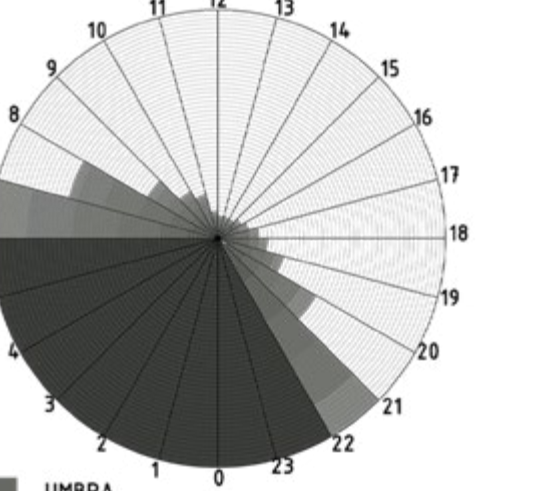
Vânt - Din octombrie se observă tendința de întărirea a vântului până în luna ianuarie, când acesta atinge apogeul pentru regiunea Olteniei. În sezonul cald, viteza vântului rămâne relativ constantă, acesta fiind marcat de briză.

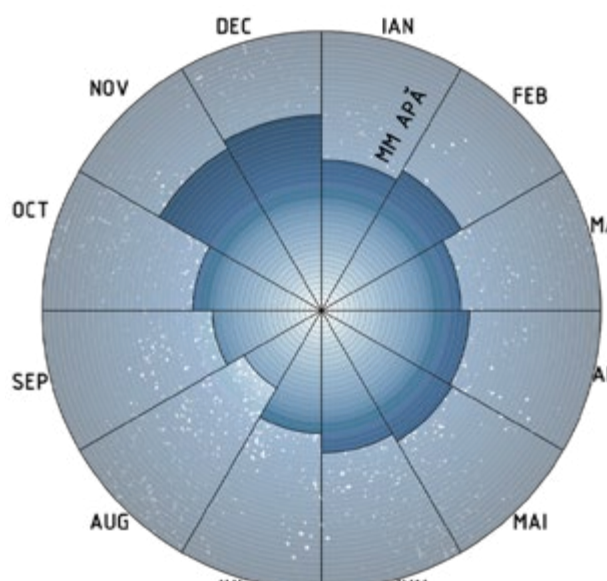
- ZILE INSORITE
  - ZILE SENINE
  - ZILE INNORATE
- NEBULOZITATE

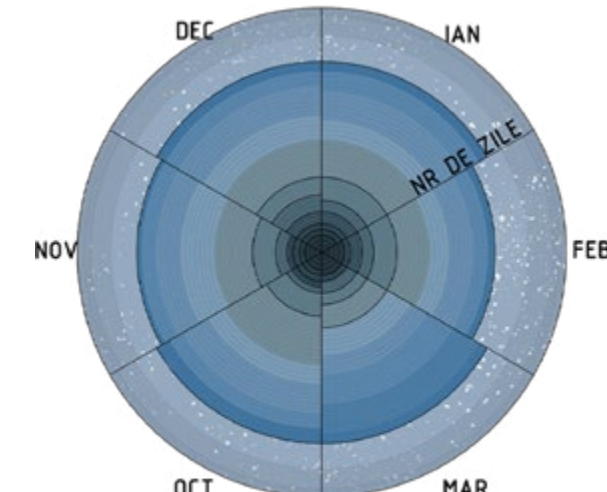
- UMBRA
  - NOAPTE
  - ZI
- UMBRA IARNA

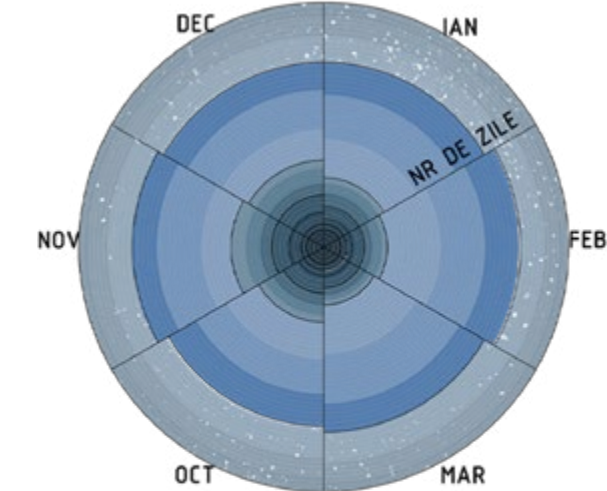
- UMBRA
  - NOAPTE
  - ZI
- UMBRA VARA

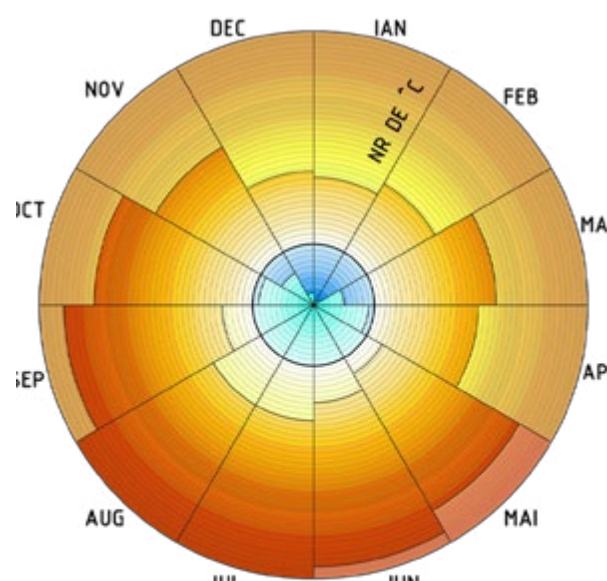
- ZILE INSORITE
  - ZILE SENINE
  - ZILE INNORATE
- NEBULOZITATE

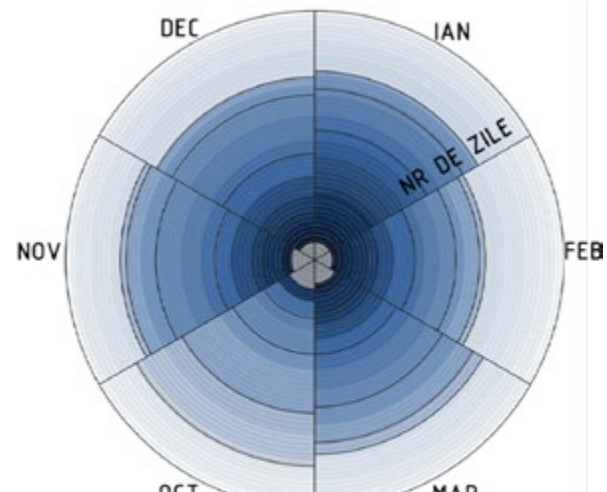
- UMBRA
  - NOAPTE
  - ZI
- UMBRA IARNA

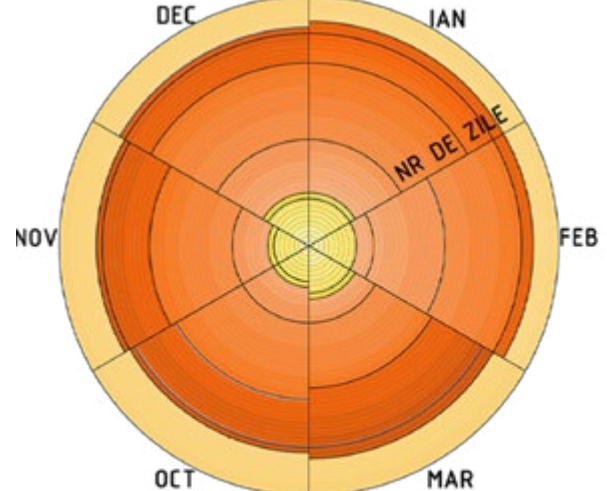
- UMBRA
  - NOAPTE
  - ZI
- UMBRA VARA

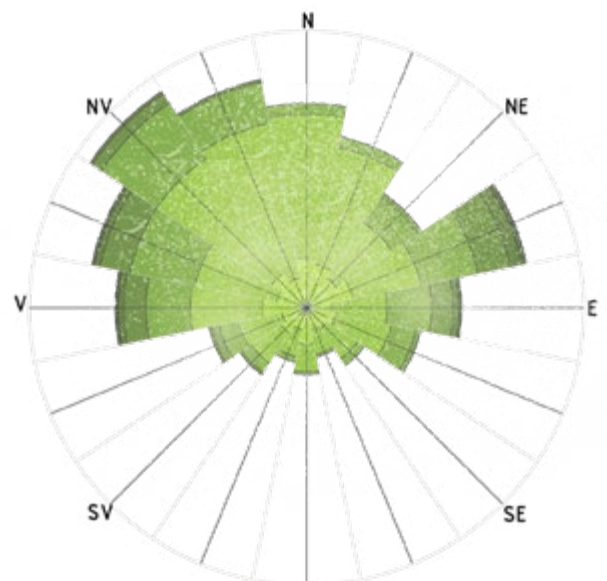
- ZILE INSORITE
  - ZILE SENINE
  - ZILE INNORATE
- NEBULOZITATE

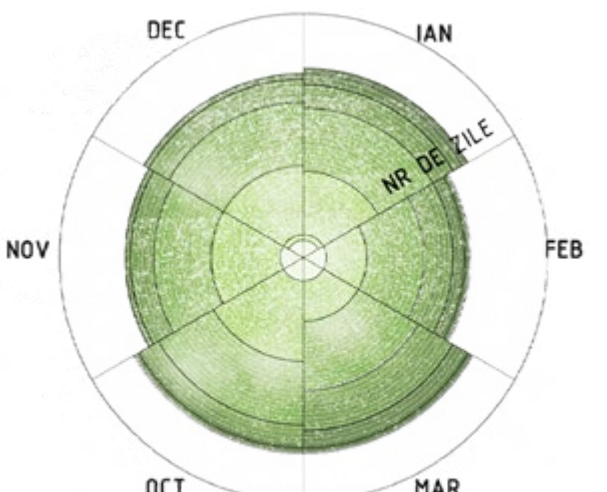
- UMBRA
  - NOAPTE
  - ZI
- UMBRA IARNA

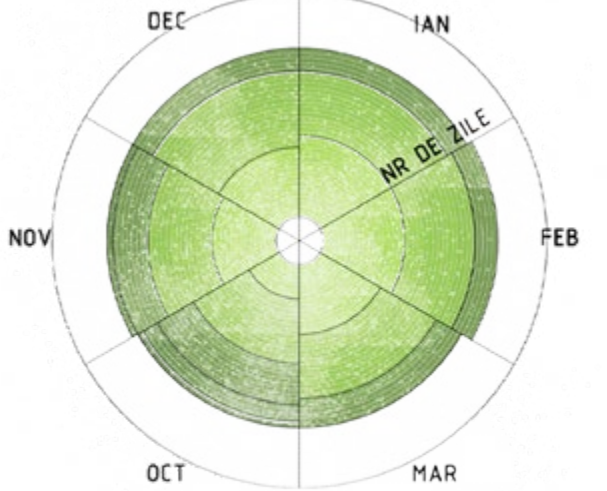
- UMBRA
  - NOAPTE
  - ZI
- UMBRA VARA

- ZILE INSORITE
  - ZILE SENINE
  - ZILE INNORATE
- NEBULOZITATE

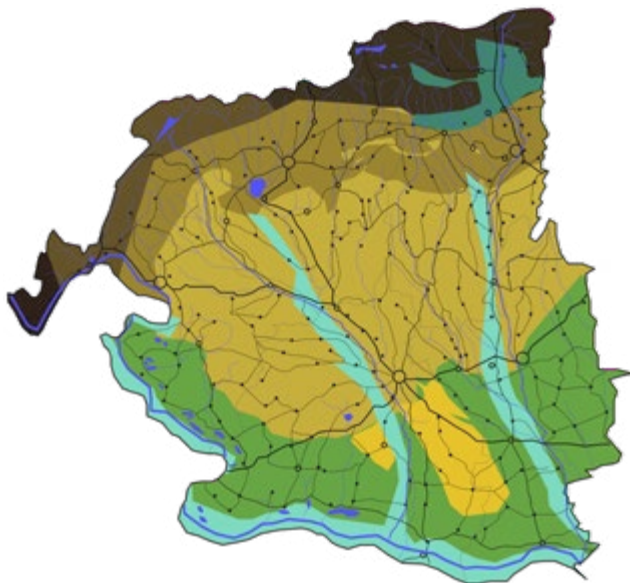
- UMBRA
  - NOAPTE
  - ZI
- UMBRA IARNA

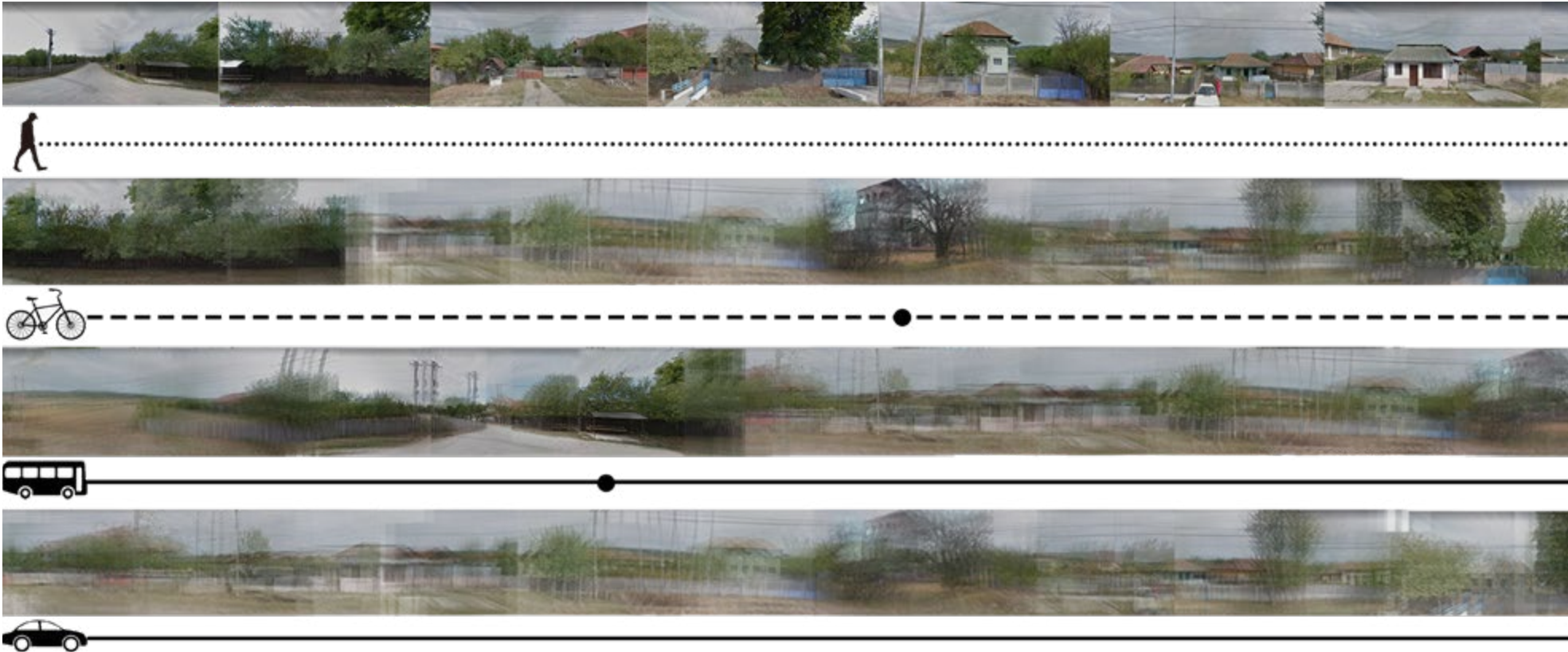
- UMBRA
  - NOAPTE
  - ZI
- UMBRA VARA

Peisaje geografice

- ALPIN
- MONTAN
- FORESTIER
- COLINAR
- ARID
- CÂMPIE
- GLACIAL
- FLUVIAL

Senzorial

Peisaj climatic

Peisajul climatic al Olteniei nu excelează din punct de vedere turistic, nereprezentând o atracție deosebită. Cu toate acestea, se remarcă faptul că înglobează aproape toate formele de relief cu subcategoriile aferente. Ponderea lor este ușor inegală, căci în Oltenia predomină zonele de deal, podiș, cele de vale și de câmpie, zonele montane fiind mai îndepărtate. Două tipuri noi de peisaj sunt cel fluvial și cel gacial, ce apar strict punctual.

Elemente recurente în arhitectură

Locuințele unifamiliale din sat în general cuprind un ultim etaj sau pod realizat sub forma unui cerdac, precum cel al culei, cu vizibilitate

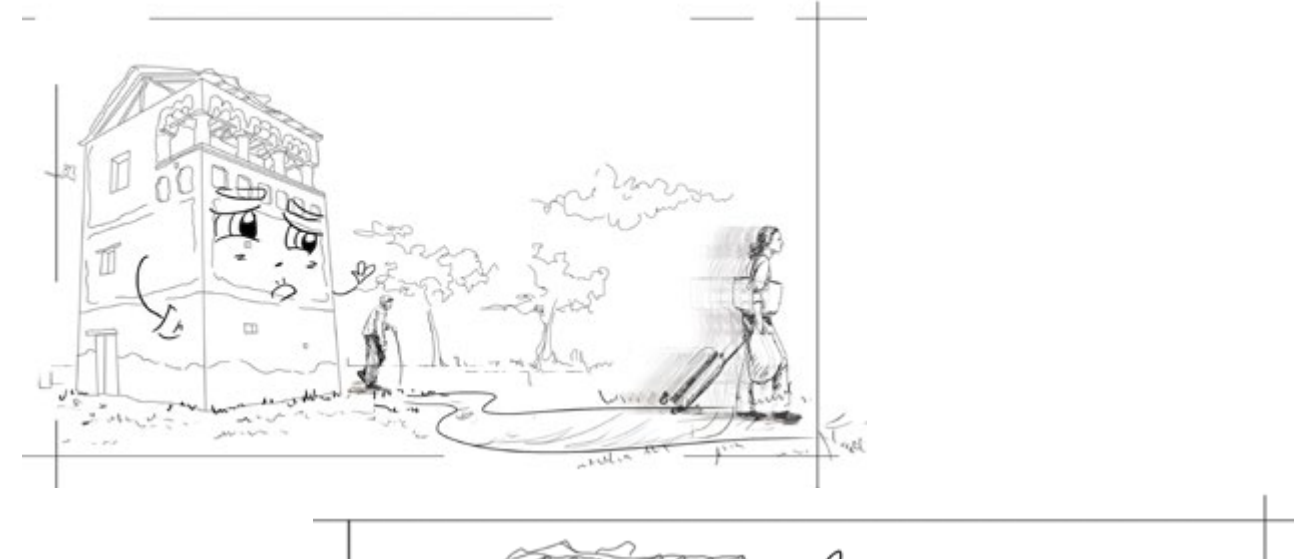
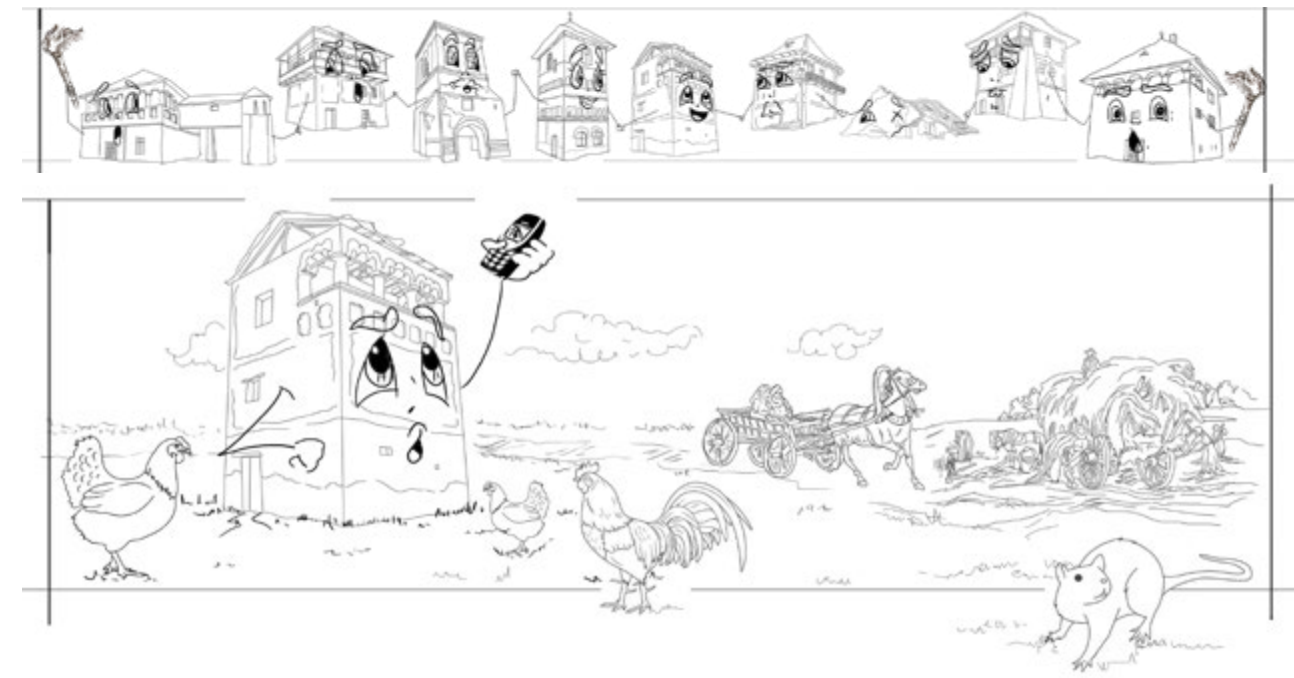
spre drumul principal. De asemenea, la casele cu mai mult de 2 niveluri, se observă că și camera de locuit a primului etaj este mai retrasă, ieșind spre fațadă cu o logie sau un alt tip de cerdac. Elementele de arhitectură tradițională au fost reinterpretate sau realizate impropriu, din materiale noi, contemporane, spe exemplu biserica din tablă cutată.

Trasee perceptive - Tipurile de percepție țin de mersul pe jos sau cu mijloace de transport. Se poate observa distorsionarea gradată a perspectivelor în funcție de viteza de deplasare a acestuia și de opririle considerate în puncte cheie: culă, magazine comerciale, locuri de cult (biserici) sau chiar obiecte de mobilier urban.

- **Restaurarea** a adus cula aproape de forma inițială.
- **Autenticitatea** - prin materialele de construcție.
- **Poziția retrasă** de centrul satului
- **Înălțime dominantă.**
- **Arhitectura specifică** locuinței de apărare oltenesti.
- **Tehnici tradiționale** de construcție.
- Iernile blânde nu accelerează degradarea.
- **Confortul termic** este bun datorită utilizării materialelor.
- **Materialitatea și texturile** potențiază dimensiunea haptică.
- **Unghi de vizibilitate** mare asupra văii.
- **Țesutul lax** potențiază percepția 360 de grade.
- **Diversitatea** elementelor de peisaj.

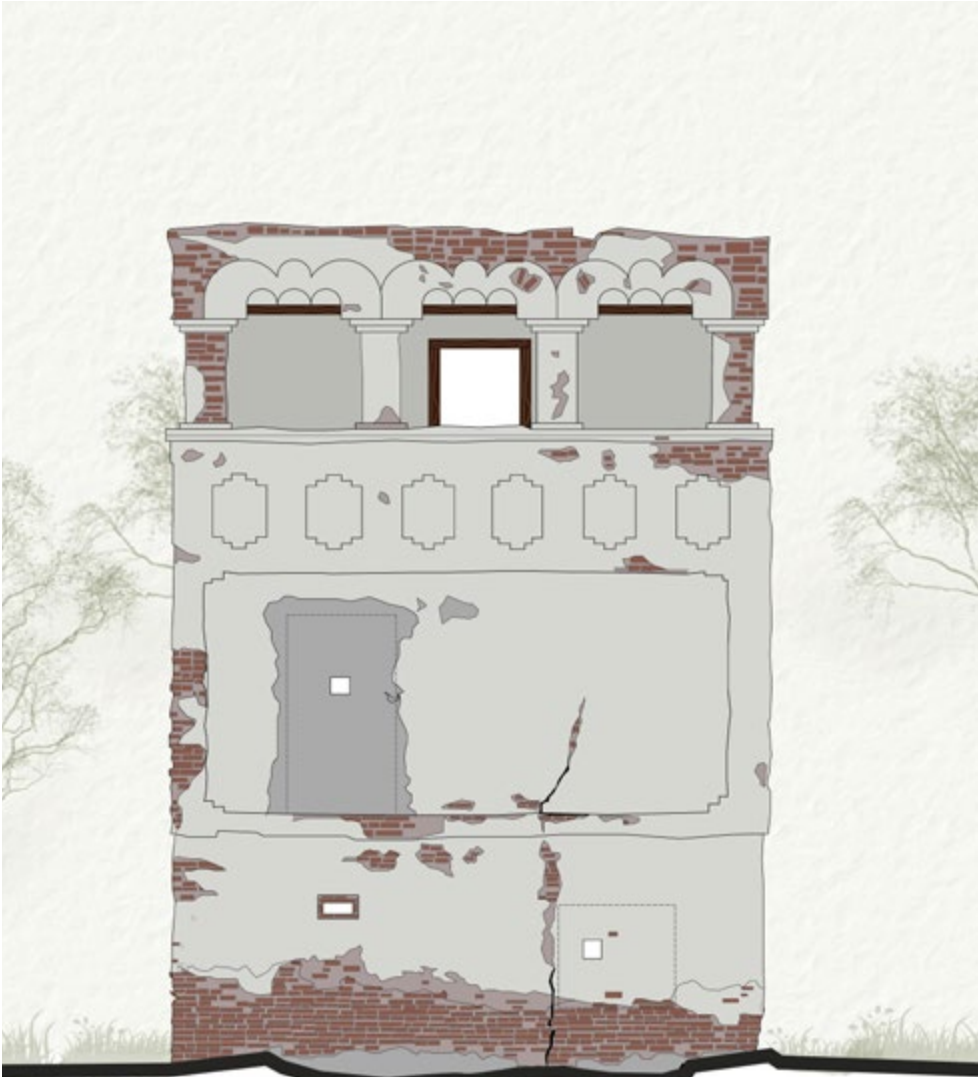
- **Restaurarea** nu a fost marcată distinctiv in situ.
- **Stare de degradare** avansată.
- **Intervențiile arhitecturale** au dus la deteriorări.
- **Conceptul** de locuință de apărare a dispărut.
- **Delimitarea parcelei** nu există.
- **Semnalizarea** necorespunzătoare.
- **Crivățul** pune în pericol acoperișul.
- **Biodeteriorările** apar din cauza umidității crescute în NV.
- **Degradarea** tencuielii împiedică o percepție unitară a culei.
- **Accesibilitate redusă** în interiorul culei.
- **Acoperișul provizoriu** împiedică percepția corectă a culei.
- **Lichenii** dezvoltati pe partea nordică atacă clădirea.
- **Lipsă de interes** din partea instituțiilor.
- **Traseul** de transmitere a focurilor nu se mai evidențiază.
- **Modificarea** accesului inițial.
- **Accesibilitate redusă** pe sit.
- **Infrastructura inexistentă** sau slab dezvoltată.
- **Poziția îndepărtată** față de centru.
- **Tradițiile** locale pierdute.
- **Dispariția** treptată a satului datorată migrației populației la oraș.
- **Creșterea bruscă** de temperatură în luna martie determină un fenomen de îngheț-dezgheț.
- **Riscul de secetă** este resimțit pe timp de vară.
- **Intervențiile** inadecvate pe arhitectura vernaculară.
- **Tăierile ilegale** de arbori afectează habitatul natural.

MATERIALE

FAȚADĂ EST

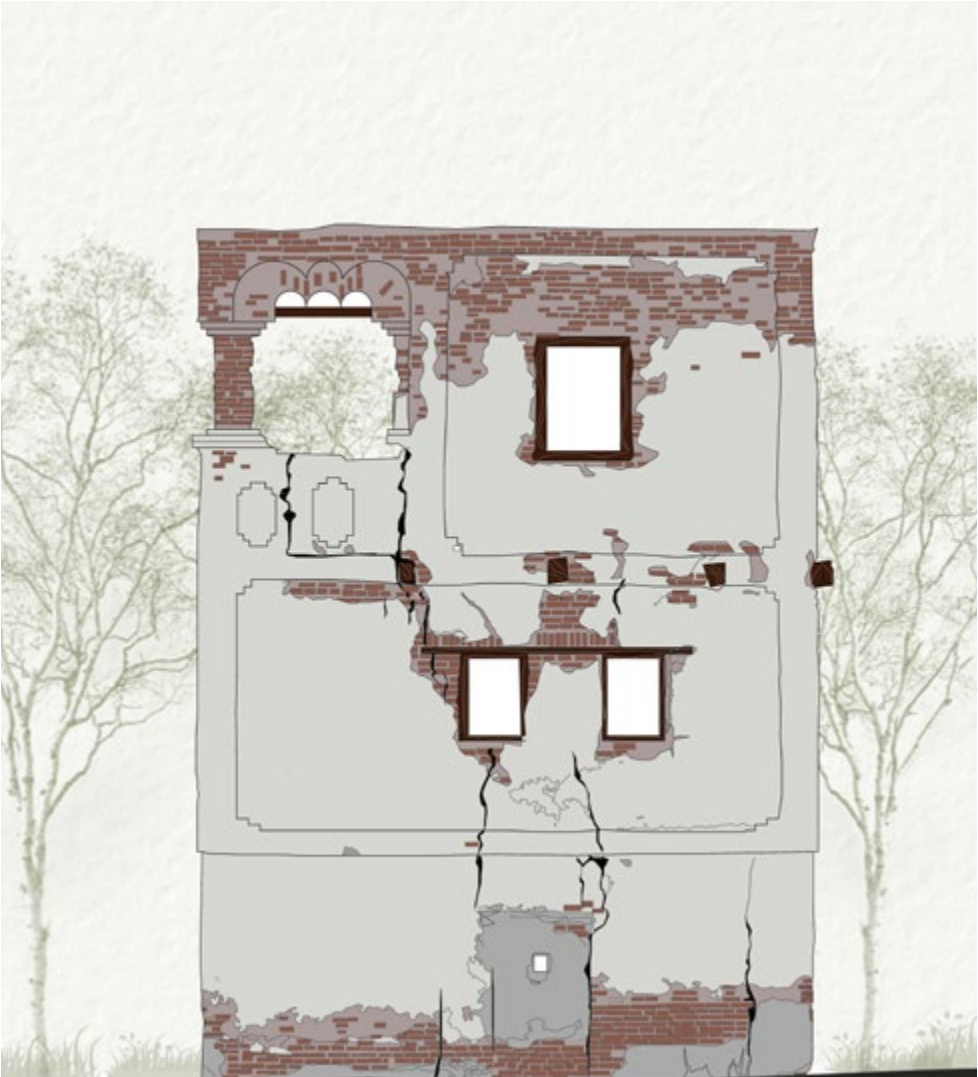
FAȚADĂ NORD

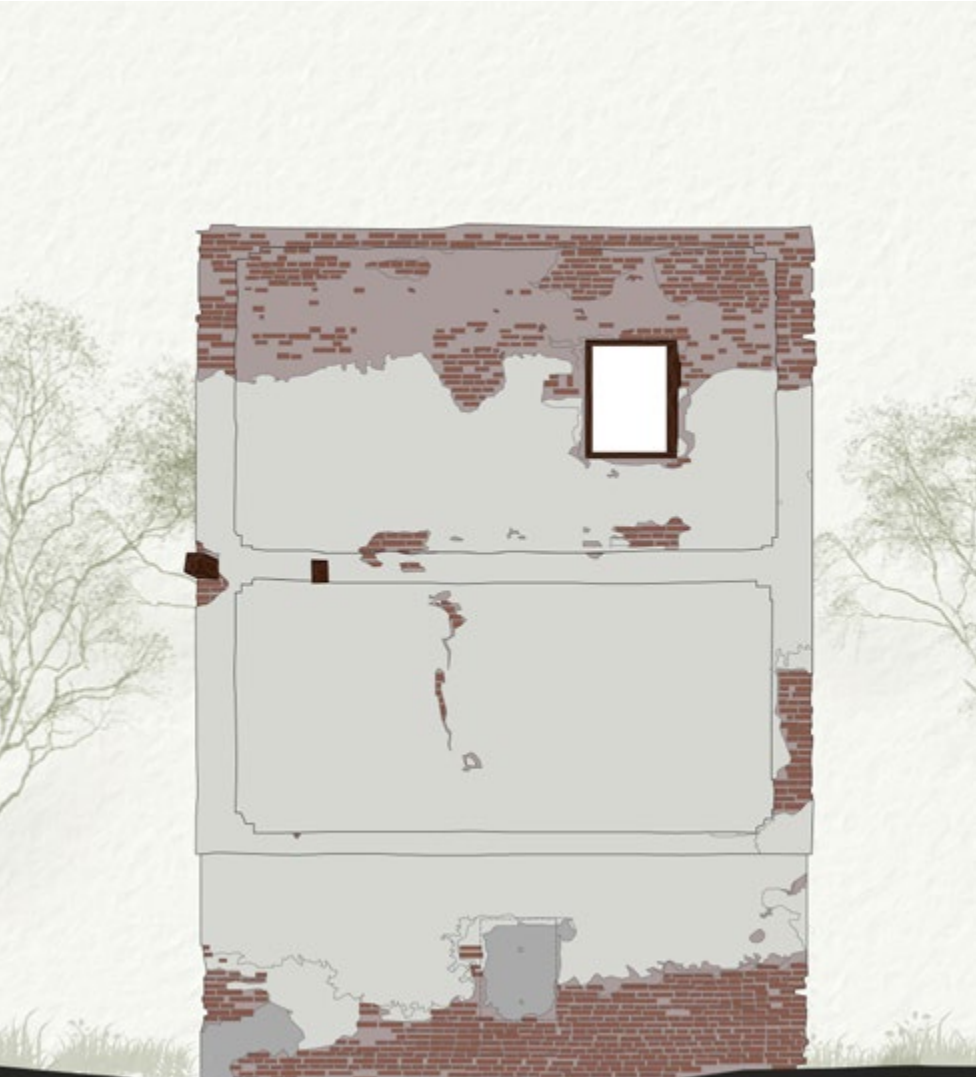
Lemn
Elementele din lemn sunt cele originare, în afară de ușa de la intrare, iar cele de la acoperiș nu mai există. Funcțiune: structurală - grinzi, scară încastrată, centuri din interiorul zidăriei; finisaje – pardoseli, acoperire; tâmplării. Tip de prelucrare: cioplire, dăltuire, teșire, fălțuire (muchii). Prinderi: chertări în coadă de rândunică/ la jumătate (tâmplării, centuri), cep-uri de lemn (tiranți), încastrare în zidărie (trepte), balamale metalice (uși, chepeng).

Vopsitorie
Posibil ca inițial, cula sa fi fost zugrăvită cu humă, iar după o ulterioară restaurare să fi fost vopsită cu lapte de var stins și apă. Funcțiune: finisaj interior/ exterior. Tip de prelucrare: umedă, in situ. Aplicare: 1-2 straturi peste stratul suport.

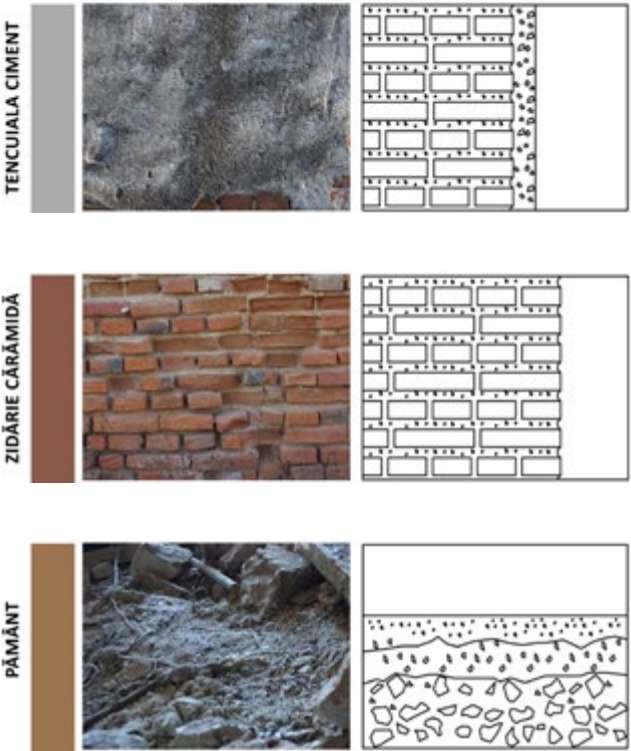
Tencuială var
Strat suport din var: apropiat ca și compoziție de cel original (amestec de apă cu nisip/ var în proporție de 3-4/ 1). Funcțiune: protecția zidăriei, suprafață aderentă pentru finisaj. Tip de prelucrare: umedă, in situ. Aplicare: pe suprafața zidăriei, contact direct.

FAȚADĂ VEST

FAȚADĂ SUD

Tencuială ciment
Strat suport din ciment: din timpul restaurării din 1966-1967 realizată de Atanasescu (neadecvat). Funcțiune: protecția zidăriei, suprafață aderentă pentru finisaj. Tip de prelucrare: umedă, in situ. Aplicare: pe suprafața zidăriei, contact direct.

Zidărie cărămidă
Cărămida locală, arsă, îngustă. Funcțiune: structurală (pereți structurali exteriori și de compartimentare), arcele trilobate ale porticului, coloane; umplutură - beciul era tăvănit cu un amestec ce conținea spărtură de cărămidă. Tip de prelucrare: amestec de argilă, nisip și apă, arse în cuptoare locale. Dispunere: țesere tip English Bond pentru pereții exteriori, rosturi din mortar de ciment.

Pământ
Strat pământ argilos cărămiziu-roșiatic, lut impermeabil la apă, neprăfos. Funcțiune: finisaj pardoseală beci (parter). Tip de prelucrare: local, din săpături. Dispunere: peste un strat suport de rupere a capilarității din pietriș și piatră spartă.

DEGRADĂRI

FAȚADĂ EST

LACUNE

Lacune (lemn)

Descriere: lipsa acoperișului, deteriorarea planșelor prin desprinderea tencuielii, a stratului suport din nuiiele, a umpluturii de spărtură de cărămidă și a pardoselii, lipsa ochiurilor mobile din cadrul tâmplăriei, dislocarea treptelor.

Întindere/ intensitate: mare

Cauze: factori climatici (vânt, ape meteorice), infiltrații

Efecte: inaccesibilitate, expunere crescută la factori dăunători

Evoluție: ruinare, vulnerabilitate structurală, accentuarea infiltrațiilor care ar putea degrada mai departe zidăria și tencuiala.

Insecte xilofage lemn)

Leziune de natură microbiană sau chimică a lemnului care prin evoluție formează o cavitate provocată de caria de lemn, pe intradosul tuturor elementelor planare din lemn.

Întindere/ intensitate: medie

Cauze: umezirea lemnului peste 16-18%; menținerea umidității pe termen lung.

Efecte: diminuează rezistența mecanică a elementelor din lemn

Evoluție: lemnul poate fi compromis total.

INSECTE XILOFAGE

FAȚADĂ NORD

FAȚADĂ VEST

CIUPERCI

Ciuperci (lemn)

Proces de descompunere a lemnului sub acțiunea bacteriilor, în condiții de umiditate și de temperatură favorabilă, la majoritatea elementelor de lemn, pe suprafața expusă.

Întindere/ intensitate: medie (elemente interioare), mare (elemente exterioare)

Cauze: umezirea lemnului peste valoarea de 16-18%; menținerea umidității pe termen lung.

Efecte: diminuează rezistența mecanică a elementelor din lemn

Evoluție: se poate extinde la zidărie și tencuieli și poate penetra pereții

Putregai/Larve (lemn)

Prezintă un efect combinat al celor două categorii de mai sus, pe intradosul elementelor planare din lemn, de la exterior (buiandrugii).

Întindere/ intensitate: mică

Cauze: umezirea lemnului peste valoarea de 16-18%; menținerea umidității pe termen lung.

Efecte: răzuirea elementelor de lemn de la suprafață spre profunzime

Evoluție: lemnul poate fi compromis total.

PUTREGAI/LARVE

FAȚADĂ SUD

Crăpături (zidărie)
Se manifestă la nivelul zidăriei sub formă de dizlocări și crăpături structurale ale zidurilor, la nivelul fațadelor – de la exterior până în profunzimea zidăriei structurale. Întindere/ intensitate: mare. Cauze: tasări datorate modificărilor terenului de fundație, mișcărilor seismice, a expunerii îndelungate la acțiunea factorilor naturali de mediu precum apele meteorice și a lucrului zidăriei la modificările de temperatură (dilatate, comprimare), neîngrijire.
Efecte: amenință integritatea, echilibrul structural și estetic al monumentului.
Evoluție: distanțarea zidăriei, distrugerea treptată a culei.

Fisuri (zidărie)
Mici crăpături în zidăria de cărămidă sau la nivelul tencuielii, în rețea sau în apropierea crăpăturilor și a dizlocărilor mai ample; la nivelul fațadelor, în apropierea crăpăturilor sau în rețele separate sau izolate. Întindere/ intensitate: mică (izolate), mare (rețele)/ Cauze: tasări datorită modificării terenului de fundație, mișcări seismice, expunerea îndelungată la factori naturali și climatici, accidente datorate acțiunii umane, neîntreținerii.
Efecte: afectează din punct de vedere structural și estetic
Evoluție: fisurile pot evolua în crăpături.

Decoeziune (zidărie)
Se manifestă la nivelul zidăriei (cărămidă, mortar) prin lipsa de coeziune a acestor materiale, fenomenul fiind însoțit și de apariția sărurilor. Întindere/ intensitate: mică/ medie. Cauze: umiditatea de condens, infiltrații și capilaritate combinată cu cristalizarea sărurilor, fenomenul de îngheț-dezghet, atac biologic, vicii de tehnică constructivă, diferiți factori poluanți ce favorizează decoeziunea zidăriei.
Efecte: estetic, potențează infiltrațiile.
Evoluție: netratarea sau tratarea necorespunzătoare intensifică procesul de degradare și viteza acestuia.

Incompatibilități (zidărie)
Discontinuitate la nivelul zidăriei datorată unor lucrări incompatibile (locale, pe suprafețe relativ mici) cu materiale diferite pe bază de mortare de ciment. Întindere/ intensitate: mică/ medie (tencuială, strat suport); mare (de țesere). Cauze: lucrări cu materiale incompatibile.
Efecte: estetic, favorizează infiltrațiile.
Evoluție: determină apariția crăpăturilor și fisurilor.

Lacune (zidărie)
Discontinuitate la nivelul zidăriei de la cornișă din cauza desprinderii mai multor calupuri de cărămizi. Întindere/ intensitate: mică (punctuală), mare (1-2 asize)
Cauze: lucrări cu materiale incompatibile.
Efecte: estetic, favorizează infiltrațiile.
Evoluție: determină apariția crăpăturilor și fisurilor.

Lacune superficiale (strat suport)
Discontinuitate cu suprafața mai mult sau mai puțin amplă, vizibilă la nivelul stratului suport.
Întindere/ intensitate: mică (zgârieturi), medie (lacune).
Cauze: umiditatea de infiltrație și capilaritate , mișcări seismice, vicii de tehnică, neglijențe în întreținere, transformări interioare.
Efecte: estetic, favorizează infiltrațiile.
Evoluție: extinderea suprafețelor afectate.

Lacune în profunzime (strat suport)
Discontinuitate a stratului suport, ce poate atinge dimensiuni foarte mari (lacună neintegrabilă).
Întindere/ intensitate: mare.
Cauze: umiditatea de infiltrație și capilaritate , mișcări seismice, vicii de tehnică, neglijențe în întreținere, transformări interioare.
Efecte: estetic, favorizează infiltrațiile.
Evoluție: extinderea suprafețelor afectate.

Crăpături (strat suport)
Discontinuitate vizibilă la nivelul suportului cu corespondență în zidărie, prezentând o anvergură ce poate ajunge la câțiva cm.
Întindere/ intensitate: medie / mare
Cauze: mișcări seismice, tasări ale zidăriei din diferite cauze, tratarea inadecvată
Efecte: estetic, favorizează infiltrațiile.
Evoluție: crăparea cărămidilor.

Fisuri (strat suport)
Discontinuitate a stratului suport ce poate avea corespondență în dislocări de natură structurală. Deschiderea fisurii este fină și nu poate depăși câțiva cm.
Întindere/ intensitate: medie/ mare.
Cauze: mișcări seismice, tasări ale zidăriei din diferite cauze, tratarea inadecvată
Efecte: estetic, favorizează infiltrațiile.
Evoluție: crăparea cărămidilor.

Incompatibilități (strat suport)
Intervențiile sunt vizibile atât prin aspectul și textura lor incompatibile cu originalul cât și prin efectele secundare pe care le provoacă (fenomen de îmbătrânire și modalitate diferită de reacție la factorii de mediu); la nivelul stratului suport și al paramentului.
Întindere/ intensitate: mică (dificultate redusă).
Cauze: intervenții necorespunzătoare cu materiale incompatibile: cimenturi, tencuieli diferite.
Efecte: estetic.
Evoluție: degradarea esteticii și a calității stratului suport și paramentului.

Corp străin (strat suport)

Prezența în câmpul zidăriei sau a suportului a unor elemente metalice (probabil de armătură). Întindere/ intensitate: mică (izolat).

Cauze: posibil datorate unor lucrări de consolidare a zidăriei în urma intervențiilor de umplere a golurilor de uși ulterioare. Efecte: estetic. - scurgeri de rugină pe fațade.

Evoluție: degradare estetică, rugină.

Incompatibilități (vopsitorie)

Tencuieli sau suporturi cu rezistență mecanică mică, slab aderente la suprafața originală, cu grosimi variate. Întindere/ intensitate: mică/ medie (local).

Cauze: acoperirea totală sau parțială a originalului în vederea realizării unei restaurări. Efecte: împiedică perceperea corectă a imaginii inițiale și poate favoriza un atac microbiologic.

Evoluție: degradarea paramentului în timp datorită aderenței scăzute.

Ciuperci (vopsitorie)

Atacul microbiologic se manifestă la nivelul peliculei de tencuială putând afecta și stratul suport. Se prezintă sub forma unor pete opace, diferit colorate (brun, verde). Întindere/ intensitate: mică/ medie/ mare.

Cauze: umiditatea de capilaritate, condens sau infiltrație, existența unor condiții de microclimat favorabile producerii atacului microbiologic, poluare.

Efecte: împiedică perceperea corectă a imaginii inițiale și poate favoriza un atac microbiologic.

Evoluție: intensificarea și extinderea fenomenului.

Licheni (vopsitorie)

Formațiuni de culoare brună și verzuie ce acoperă o parte din tencuială în imediata vecinătate a solului și la nivelul stratului suport. Întindere/ intensitate: mică/ medie (local). Cauze: umiditatea de capilaritate, condens sau infiltrație, existența unor condiții de microclimat favorabile producerii atacului microbiologic.

Efecte: afectarea paramentului și a stratului suport.

Evoluție: intensificarea și extinderea fenomenului.

Exfolieri (vopsitorie)

Desprinderea peliculei de culoare de suportul acesteia sub forma unor mici fragmente. Uneori desprinderea este însoțită de depuneri de săruri (criptoe fluorescențe). Întindere/ intensitate: mică/ medie (local) .

Cauze: vicii de tehnică, nerespectând exigențele tencuielii sau folosind un liant inadecvat. Decoeziunea se produce în condițiile umidității zidurilor și a condițiilor de microclimat nefavorabile. Este deseori asociată cu migrarea sărurilor solubile (eflorescențe, criptoe fluorescențe).

Efecte: estetic, favorizează infiltrațiile.

Evoluție: intensificarea și extinderea fenomenului datorită neîntreținerii.

Lacune (pământ)

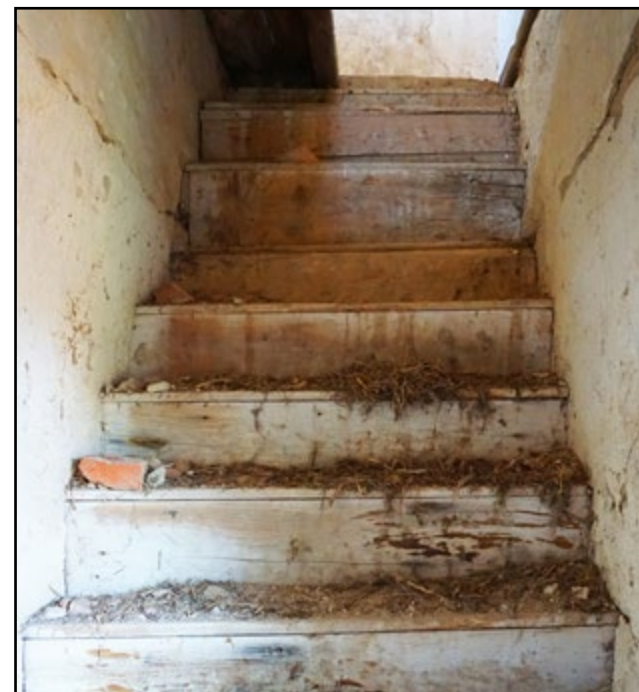
Stratul superficial de argilă al pardoselii parterului a devenit prăfos și insalubru.

Întindere/ intensitate: mică (intervenție facilă).

Cauze: evaporarea apei din compoziția pământului.

Efecte: pardoseală inegală în diferite puncte ale suprafeței, aspect neîngrijit.

Evoluție: probleme majore de întreținere, îngreunarea accesibilității, murdărie.

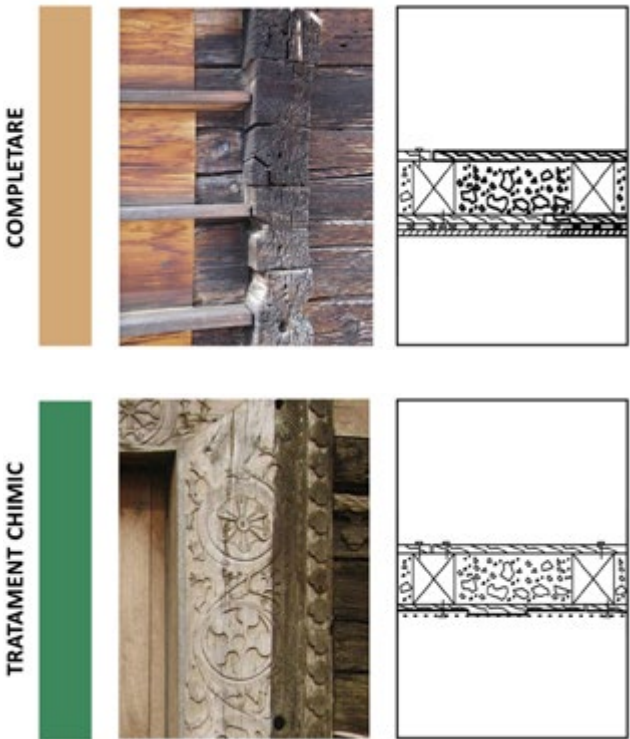

INTERVENȚII

FAȚADĂ EST

Completare (lemn)

- a. Acțiune biodeteriorare
- b. După curățarea și eliminarea potențialilor factori nocivi, se montează noile elemente respectând, pe cât posibil, amplasamentul, modul de prindere și compoziția lor originală.

Tratament chimic (lemn)

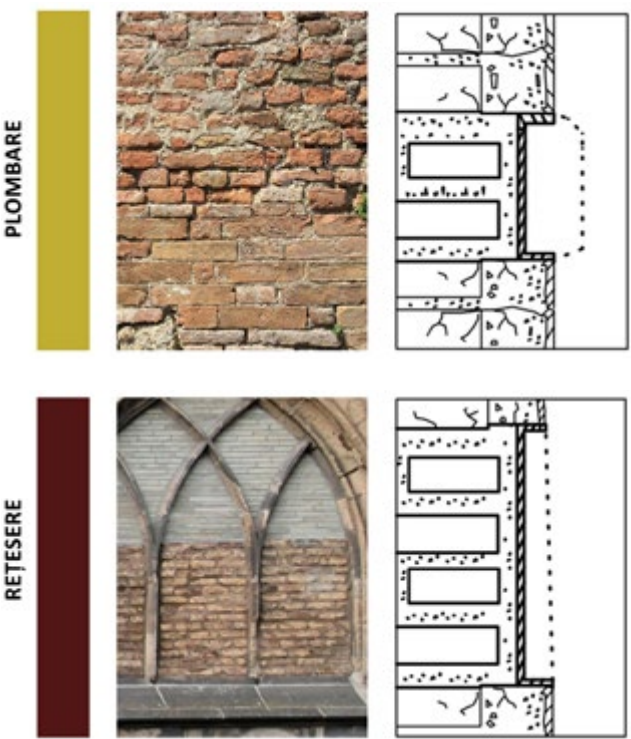
- a. Împotriva insectelor: îndepărtarea corpurilor moarte și distrugerea cuiburilor aflate în golurile stratului suport. Pentru biocidarea insectelor vii se folosesc tratamente prin fumigație sau gaze.
- Împotriva dăunătorilor animal: închiderea spațiilor de acces (ex. prin acoperiș).
- b. Se asigură stabilitatea elementelor învecinate în cazul în care eliminarea elementului afectat amenință stabilitatea sau integritatea acestora. Se îndepărtează cu precauție elementul afectat și se curăță zona.

FAȚADĂ NORD

FAȚADĂ VEST

Plombare (zidărie)

- a. Pregătirea zonelor: curățarea suprafeței, îndepărtarea elementelor friabile ale zidăriei, consolidarea zonei. Înlocuirea zonelor de zidărie: elementele de zidărie degradate se vor înlocui cu altele de aceeași natură, respectând modul de țesere și execuție al zidăriei originale.
- b. Impregnare prin pulverizare: în concentrații reduse pentru a permite o saturare în masă. Impregnare prin injectare: mai ales în zonele cu fisuri sau desprinderi prin clivare a cărămizilor. Cercetarea zonei tratate: se face pentru a determina procentul refacerii coeziunii materialului.

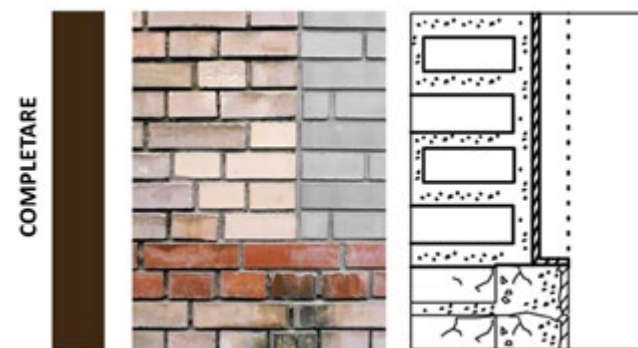
Rețesere (zidărie)

- a. Îndepărtarea cărămizilor zidăriei adăugate și rețeserea tradițională.
- b. Asigurarea stratului suport: se execută pentru prevenirea accidentelor în timpul îndepărtării reparațiilor și plombelor. Chituirea și tivirea provizorie a marginilor desprinse sau fracturate, cumortare de var-nisip. Eliminarea reparațiilor, plombelor, mortarelor necorespunzătoare: se realizează prin metode mecanice.

FAȚADĂ SUD

Completare (zidărie)

Pregătirea zonelor: curățarea suprafeței, îndepărtarea elementelor friabile ale zidăriei, consolidarea zonei prin impregnare cu diverse substanțe. Înlocuirea zonelor de zidărie: elementele de zidărie degradate se vor înlocui cu altele de aceeași natură, respectând modul de țesere și execuție al zidăriei originale.

Curățare (strat suport)

a. Mici, medii: Operațiunea se exercită prin introducerea în profunzimea stratului suport a unu mortar de var/ nisip și adaosuri hidraulice (după caz). Se urmărește apropierea de compoziția, structura originală.

b. Mari: umectarea fisurii, aplicarea primului strat de aderență, protecția stratului de vopsitorie. Aplicarea chitului se raportează fie la nivelul suprafeței, fie sub nivelul acesteia. Se va avea în vedere finisarea marginilor și polisarea.

Chituire (strat suport)

a. Se realizează ancorarea sau stabilizarea fragmentelor franjurate ale marginilor desprinse.

b. Consolidarea parțială/ punctiformă a marginilor desprinse sau fracturate, folosind mortare de var/ nisip.

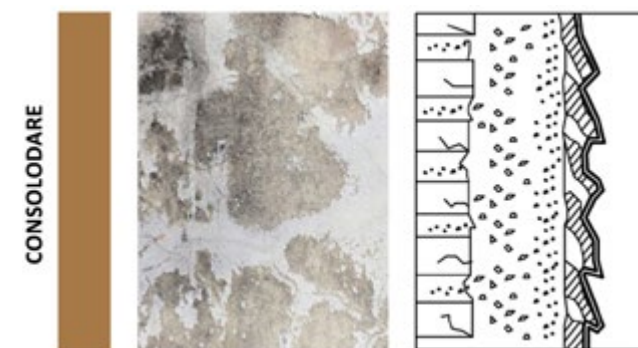
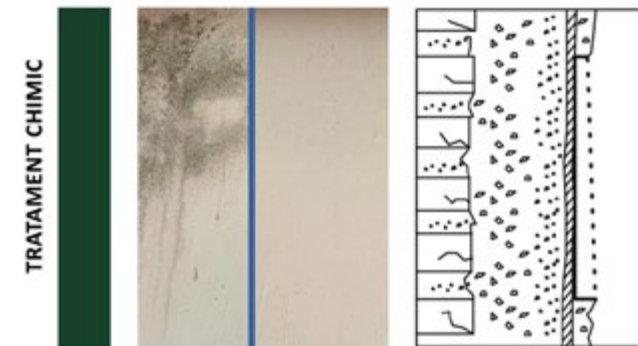
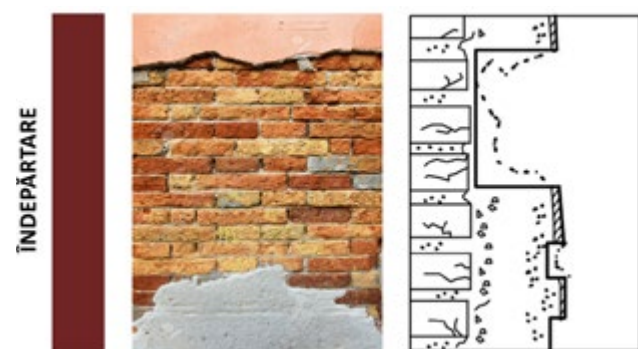
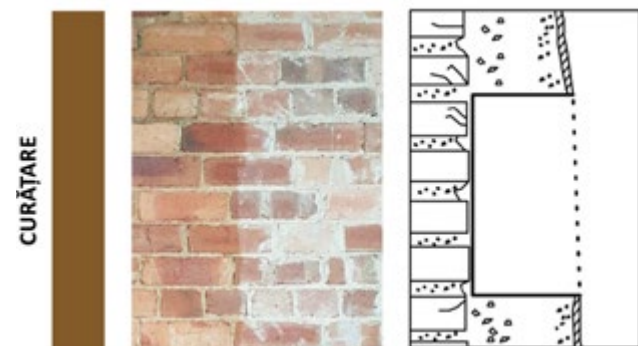
c. Operațiunea se exercită prin introducerea în profunzimea stratului suport a unu mortar de var/ nisip și adaosuri hidraulice (după caz). Pe parcursul operațiunii materialul se compactează, păstrând o suprafață rugoasă sau striată pentru aderența straturilor următoare.

Îndepărtare (strat suport)

a. Curățarea reparațiilor cu mortare necorespunzătoare: acestea pot fi mortare pe bază de var/ nisip sau în amestec cu ciment. Curățirea se execută cu diverse mijloace mecanice, alternând mijloacele umede cu cele uscate. După caz, se va folosi și jet de aer local.

b. Îndepărtarea prin mijloace mecanice a mortarelor suprapuse pe stratul de culoare și a mortarelor cu compoziția diferită de cea originală. Suprapunerile de mortare peste stratul existent se îndepărtează prin degrosări (subțieri) succesive prin mijloace mecanice, alternate, după caz, cu comprese umede și/ sau procedee chimice.

c. Stabilirea gradului de fertilitate: prin studierea stratului suport se va determina extinderea și profunzimea acestui fenomen. Curățirea stratului friabilizat de diferite depuneri. Impregnarea suportului friabil cu o soluție care să permită penetrarea și difuzarea în masa stratului suport. Refacerea coeziunii prin impregnarea straturilor friabile.

d. Definirea limitelor și marcarea lor pe relevu. Pregătirea punctelor de injectare: practicarea orificiilor cu mașini manuale, îndepărtarea prafului, deschiderea capilarelor prin injectare cu apă alcoolizată, montarea definitivă a acelor de seringă sau sondelor. Aplicarea sondelor prin injectare sub presiune în vederea consolidării structurii de zidărie: pregătirea zonei în profunzime, curățarea fisurilor sau lacunelor, consolidarea marginilor fracturate, tivirea, montarea sondelor și obturarea fisurilor din zonă. Asigurarea zonelor învecinate cu fisuri folosind benzi înguste. Chituirea și tivirea provizorie cu var nisip. Tratament biocid pentru zonele desprinse unde s-au dezvoltat formațiuni biologice și îndepărtarea lor.

Îndepărtare (vopsitorie)

a. Îndepărtarea prin metode uscate: prin metode mecanice, îndepărtând succesiv din grosimea starturilor până la limita suprafeței stratului original, fără a-l pune în pericol.

b. Îndepărtarea prin metode umede: voalurile rămase pe suprafața stratului de vopsitorie în urma îndepărtării se scot folosind comprese succesive cu diferite substanțe ce le solubilizează sau le înmoaie, intervenindu-se apoi prin metode mecanice pentru îndepărtarea urmelor rămase.

Tratament chimic(vopsitorie)

a. Identificarea prin analize a agentului biologic: după identificarea prin mijloace directe de observare se vor face prelevări locale sau ambientale.

b. Aplicarea tratamentului de biocidare: având în vedere că se referă la formațiuni în relief sau volum, operațiunea se va efectua printr-o pensulare urmărind impregnarea abundantă a suprafeței cu substanța biocidă. Tratamentul se va relua la intervale diferite până la distrugerea agentului biologic. Îndepărtarea formațiunilor biologice: prin mijloace mecanice, urmărind îndepărtarea agentului și în zona de ancorare. În cazul lichenilor, îndepărtarea se va face prin smulgere. Tratamentul preventiv: substanța de biocidare se va aplica prin pensulare pe zona în cauză și pe zonele adiacente.

Consolidare (vopsitorie)

Prima impregnare a stratului de vopsitorie: se va stabili concentrația stratului adeziv ales. Cercetarea zonei tratate: prin test de contacte. Operațiunile se reiau până la asigurarea totală a adeziunii stratului de vopsitorie.

Refacere (pământ)

a. Îndepărtarea prin metode uscate: prin metode mecanice, îndepărtând succesiv din grosimea starturilor până la limita suprafeței stratului de pământ natural.

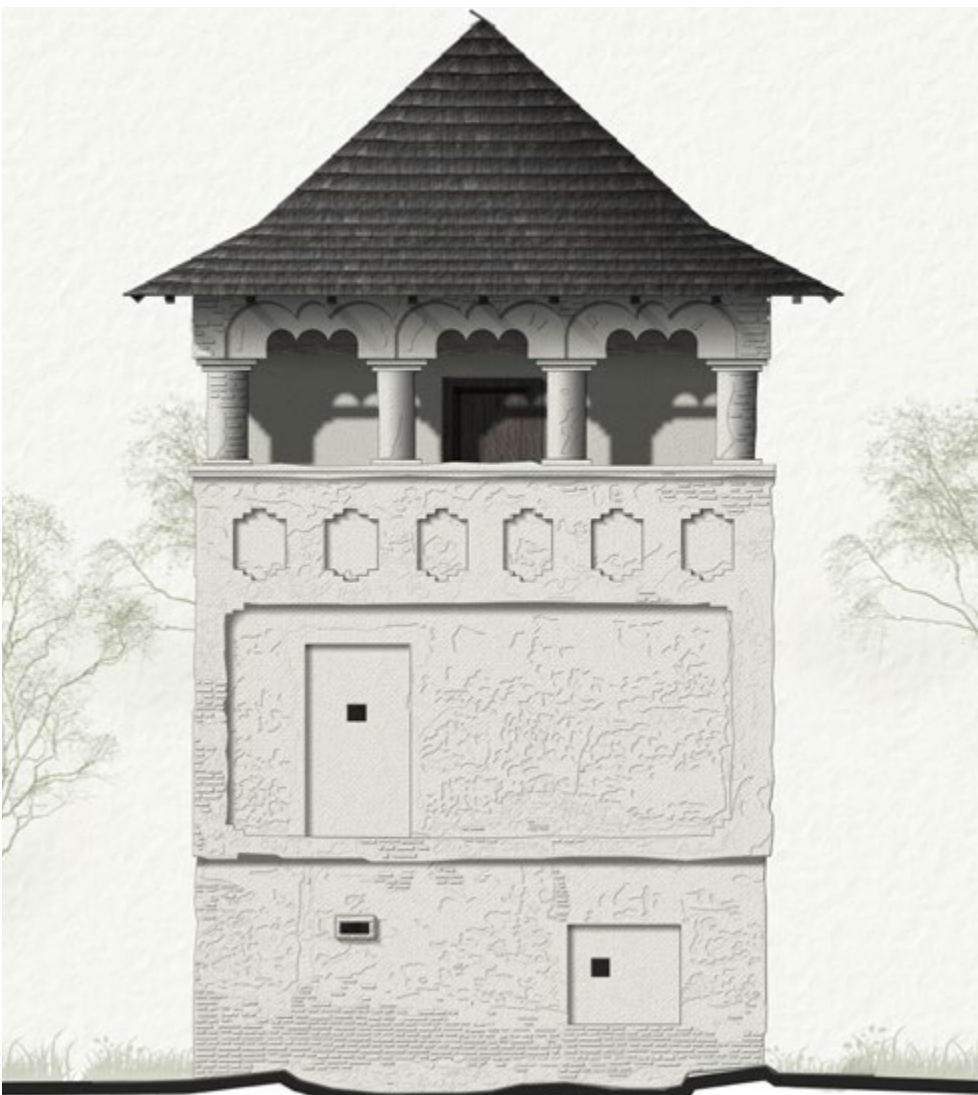
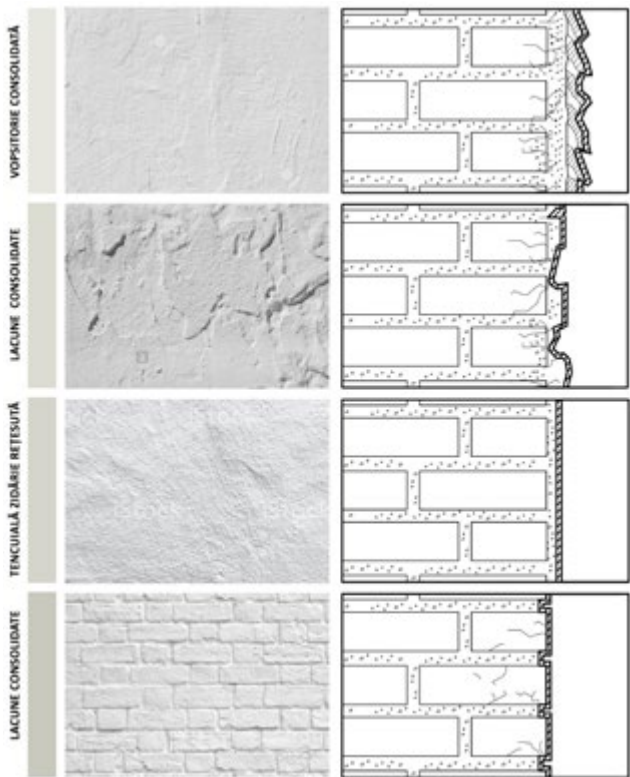
b. Se înlocuiește cu un nou strat de rupere a capilarității din pietriș și piatră spartă, peste care se plasează uniform un strat de pământ argilos neprăfos.

RESTAURATE

FAȚADĂ EST

FAȚADĂ NORD

1. Concept de restaurare:

1.1. Restabilirea funcțiunii produsului: Se propune muzeificarea culei prin realizarea unei scenografii audio-video, deloc intruzive și cu posibilitate de adaptare/schimbare, care va ajuta la valorificarea arhitecturii monumentului ca exponat central.

1.2. Individualitatea operei de artă: Restaurarea va cuprinde minimul necesar de intervenții pentru a nu periclita, ci a reda integritatea formală și structurală a monumentului. Se vor evita adămirile neneesare și analogiile cu alte cule sau elemente de arhitectură de apărare/ tradiționale, contemporane cu edificiul, și se va urmări conservarea pe cât posibil a componentelor de ansamblu și de detaliu ce conferă unicitate.

2. **Materia operei de artă:** Se va curăța și conserva pe cât posibil materia istorică existentă in situ. Pentru completări se vor utiliza materiale tradiționale in-scripționate pentru a nu fi confundate cu cele istorice. Materialele noi utilizate și cele conservate vor conlucra astfel încât să fie redată unitatea potențială și perceptivă asupra ansamblului.

3. **Restabilirea unității potențiale:** Se vor evita interpretarea eronată, falsul artis-

FAȚADĂ VEST

FAȚADĂ SUD

tic, istoric și eliminarea etapelor sau a patinei istorice care nu periclitează integritatea monumentului. Se va stabili cula conform momentului în care se realizează intervenția, fără a se încerca recrearea integrală a unei anumite etape a evoluției.

4. **Timpul** -opera de artă și restaurarea: Se propune conservarea tuturor etapelor istorice ale monumentului în vederea potențării valorii memorial-simbolice.

5. **Restaurarea și istorie:** Conservarea – se va realiza în cea mai mare măsură, asupra tuturor elementelor eligibile. Adăugirea – este de evitat deoarece poate conduce la fals istoric. Se vor realiza doar completări strict necesare. Înălăturarea – doar a factorilor nocivi, nu și a patinei timpului. Refacerea – elementelor structurale sau formale lipsă, despre care există atestare documentară sau in situ, fără de care nu se poate realiza lectura corectă și completă a monumentului.

6. **Restaurare - estetică:** Valența istorică a monumentului este predominantă celei estetice, astfel că redarea mesajului istoric și memorial-simbolic devine mai importantă decât redarea strict estetică a integrității formale.

7. **Spațiul operei de artă:** Cadrul natural va fi potențat, nu se vor adăuga elemente care ar putea chestiona realitatea istorică.

Scenariu de refuncționalizare

1. La nivelul parcelei: Se va reface drumul istoric și accesul principal și se va finisa cu pietriș fin stabilizat pentru a menține integritatea formală a amplasamentului și a potența o percepție corectă asupra acestuia. Din același material va fi realizat și drumul de gardă care înconjoară cula. Se vor planta pomi fructiferi pe parcelă din considerente de percepție și recreare a atmosferei originare, dar și de umbră. În apropierea drumului de acces, pe partea stângă a acestuia, vor fi amplasate plăci metalice din corten, la distanțe egale, gravate cu relevee din etapele semnificative ale culei, cu un scurt text explicativ,

tradus și în alfabet Braille pentru persoanele cu deficiențe vizuale. Gardul amplasat pe limitele laterale de proprietate va fi format din stâlpi din lemn masiv, la distanțe diferite, ce se rarefiază în profunzimea parcelei până când această delimitare devine verde. Stâlpii gardului sunt uniți de o bancă din lemn continuă. În vecinătatea accesului, gardul înglobează și o fântână nouă, care va putea fi accesată atât de pe parcelă, cât și din fundătură. Poarta care marchează accesul va cuprinde 3 stâlpi din lemn masiv amplasați la distanțe inegale, cel din mijloc fiind mai înalt decât cei de pe margine, recreând o poartă tradițională gorjeană stilizată.

2. În cadrul culei: Se propune muzeificarea culei restaurate și crearea unui scenariu de asediu prin efecte video-audio. Considerând dimensiunile restrânse ale culei, accesul se va putea face în grupuri de maxim 3 persoane odată, iar accesul persoanelor cu dizabilități locomotorii sau în fotoliu rulant se va realiza la nivelul parterului, unde vor fi amplasate mai multe aparate de video protecție și difuzoare, care cuprind cea mai mare parte din informație, pentru a face posibilă înțelegerea monumentului fără deplasarea în mod indispensabil la celelalte niveluri. „Expoziția” în cadrul culei va cuprinde însuși monumentul, ale cărui

funcțiune, elemente și camere vor fi descrise în textele video-proiectate pe pereții interiori. Scenografia audio cuprinde o etapizare a unui moment de asediu din istoria culei, astfel că vor fi amplasate în anumite colțuri ale fiecărei camere difuzoare care emit sunete de luptă etc. la urcare, pentru ca apoi, la coborâre, să fie emise sunete specifice timpului de pace. Podul va rămâne nevizitabil, iar accesul în acesta va fi făcut printr-un chepeng, cu o scară mobilă, doar pentru verificarea stării șarpantei de către personalul avizat.

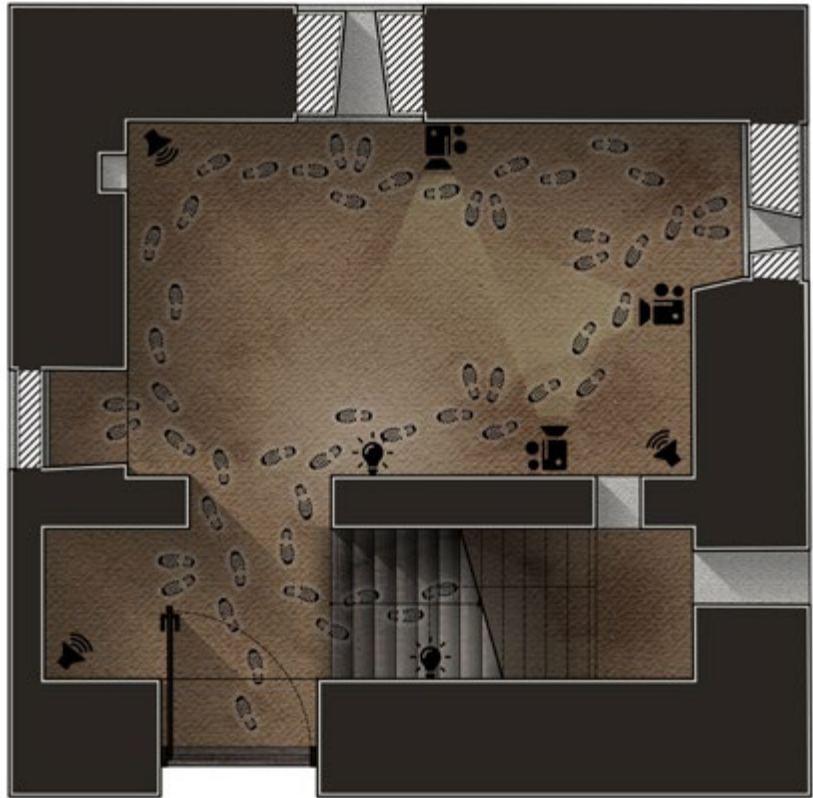
COD QR FILM DE PREZENTARE

Surse fotografice:

- Colonel Burciu Aurelian C.F.I. (arhivă personală);
- Stud. Arh. Ionescu Adela Mădălina (arhivă personală);
- <http://cimec.ro/scripts/Monumente/id.asp?k=77>
- <https://www.facebook.com/muzeulgorj/photos/1670300939803394>
- <https://gorjeniluiibrancusi.ro/2019/07/stiati-ca-gorjul-are-cele-mai-multe-cule-istoria-cladirilor-cu-metereze/>
- <https://www.uar-bna.ro/2014/proiecte/g/14/>
- <https://www.uar-bna.ro/2014/proiecte/g/14/>
- <https://www.facebook.com/Vechiul-Targu-Jiu-156639751025176/photos/port-national-din-gorj/156648387690979>
- <https://www.facebook.com/842417982519011/photos/scr%C3%A2nciob-%C3%AEn-gorj-la-%C3%AEnceputul-secolului-trecut-%C3%AEn-cazul-de-fa%C8%9B%C4%83-%C8%99i-o-modalitate/1631994010228067/>

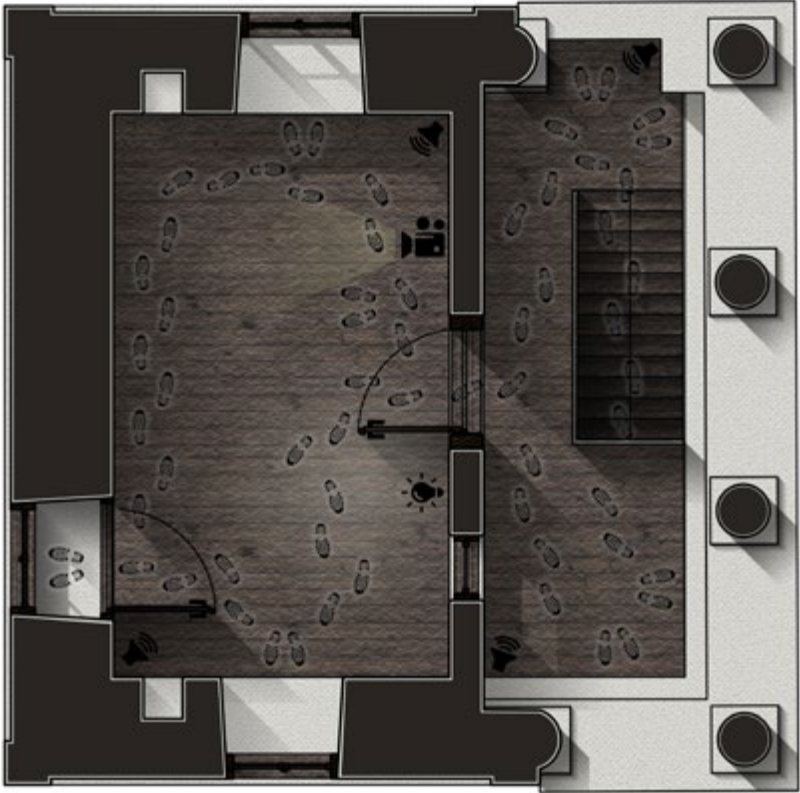
Plan parter

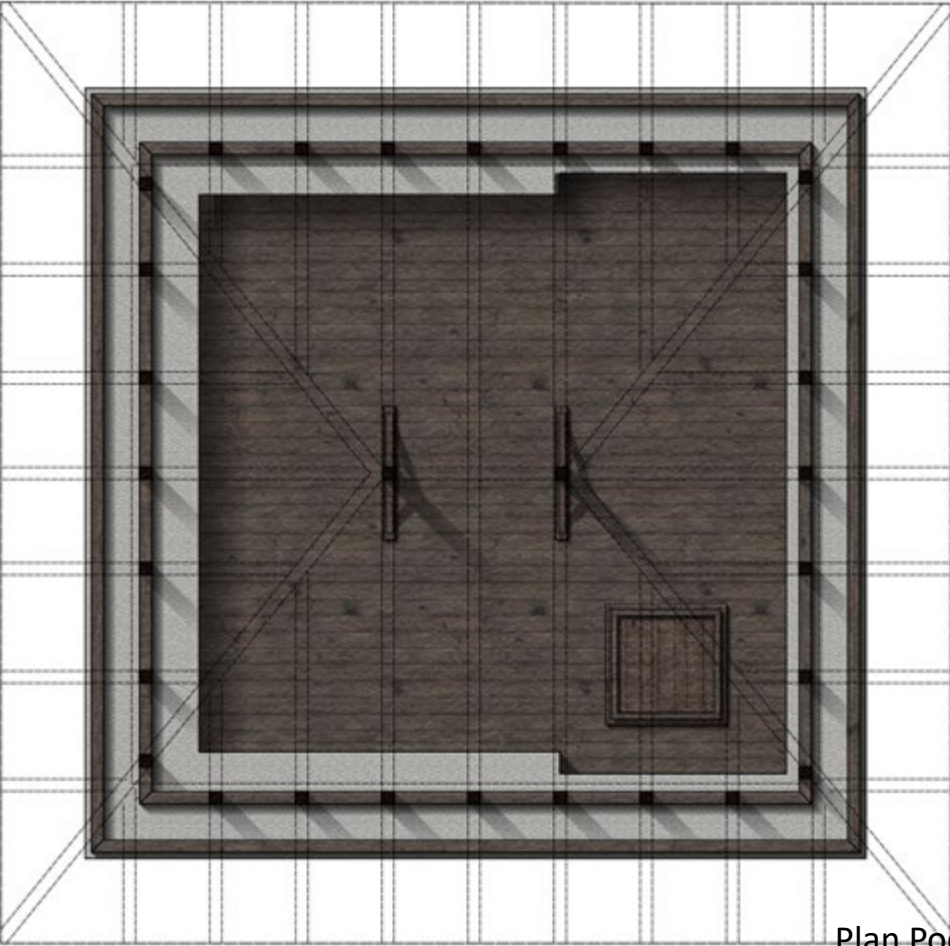
Plan Etaj 1

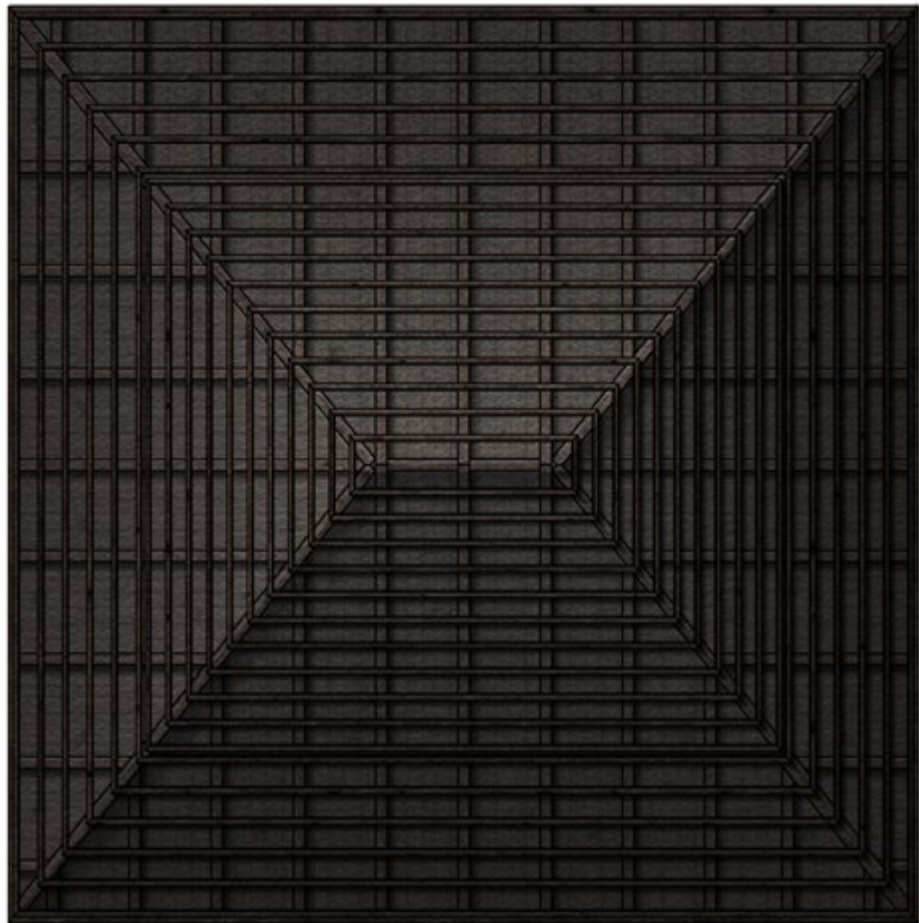

Plan Etaj 2

Plan Pod

Plan Șarpantă

Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” mulțumește partenerilor, cadrelor didactice și studenților implicați în proiectul Cule în Lumină, pentru contribuția și dăruirea demonstrate în realizarea prezentei publicații.

Editura Universitară „Ion Mincu”
București, 2020